

PM 2022:13

”Det bara dog över en natt”

**En studie av de statliga pandemistöden ur
ett företagsperspektiv 2020–2022**

I den här intervjustudien delar företagare med sig av sina erfarenheter kring stödets utformning, ansökningsprocessen och handläggningen av stöden.

Dnr: 2021/5

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser

Studentplan 3, 831 40 Östersund

Telefon: 010 447 44 00

E-post: info@tillvaxtanalys.se

www.tillvaxtanalys.se

För ytterligare information kontakta: Helena Löfgren

Telefon: 010-447 44 88

E-post: helena.lofgren@tillvaxtanalys.se

Förord

Tillväxtanalys uppdrag är att utvärdera och analysera effekterna av statens insatser för en hållbar nationell och regional tillväxt. Vi ska också ge underlag och rekommendationer för utveckling, omprövning och effektivisering av politiken.

Coronakrisen är på flera sätt en speciell händelse. Till skillnad från andra ekonomiska nedgångar i modern tid har den sitt ursprung i en pandemi. De statliga insatserna riktade mot svenska företag har också varit ovanligt omfattande.

Det är viktigt för beslutsfattare att dra lärdomar och bygga upp kunskap från hanteringen av coronakrisen så att förbättringar kan göras inför en eventuell ny kris av liknande slag. I 2021 års regleringsbrev gav regeringen Tillväxtanalys i uppdrag att påbörja en strukturerad uppföljning och utvärdering av de ekonomiska stöden riktade till företagen med anledning av coronapandemin.

Syftet med den här rapporten är att bidra till en djupare förståelse för hur de intervjuade företagen i studien upplevt de statliga pandemistöden. Rapporten är skriven av Helena Löfgren, analytiker vid Tillväxtanalys.

Peter Frykblom har varit projektledare. I projektet har Ulrika Öljevy, Anne Kolmodin och Anton Knutsson medverkat. Tack till Magnus Gustavsson och Ismail Ouraich som läst och bidragit med kunskap.

Speciellt tack till de respondenter som har deltagit i studien och bidragit med sin tid, sina perspektiv och erfarenheter.

Östersund, december 2022

Sverker Härd, gd, Tillväxtanalys

Innehållsförteckning

Förord	2
Sammanfattning	5
Summary	7
1. Inledning.....	9
1.1 Pandemistöden i tidigare litteratur	9
1.2 Intervjustudie med företag	10
1.3 Rapportens syfte, frågor och målgrupp	10
1.4 Rapportens övergripande disposition.....	10
2. Metod	11
2.1 Semistrukturerade intervjuer och litteraturöversyn	11
2.2 Hur intervjuerna genomfördes	11
2.3 Urval av respondenter och studiens tillförlitlighet	12
2.4 Respondenternas sammansättning.....	12
2.5 Hur pandemin påverkade företagen och hur stödets utformades.....	13
2.6 Vissa branscher drabbades särskilt hårt under coronapandemin.....	14
2.7 De olika statliga pandemistöden	15
3. Företagens erfarenheter av de statliga pandemistöden och stödsystemen.....	19
3.1 Sammanfattande reflektioner	19
3.2 Disposition av kapitlet	19
3.3 Företagen försökte bemöta den förändrade situationen.....	19
3.4 Företagens erfarenheter av hur stöden utformades för korttidsarbete och omställningsstöd	26
3.5 Stöd genom kommuner och regioner.....	34
4. Branschorganisationernas erfarenheter av de statliga pandemistöden och stödsystemen.....	35
4.1 Sammanfattande reflektioner	35
4.2 Disposition av kapitlet	35
4.3 Branschorganisationernas uppfattning om administration och handläggning .	35
4.4 Branschorganisationernas kritik mot hur de enskilda stöden utformades.....	37
5. Avslutande kommentarer	41
5.1 Bättre bransch Anpassning av stöden efterfrågas	41
5.2 Större tydlighet och mer insyn i ansökningsprocessen efterfrågas.....	42
5.3 Snabbare utbetalningar och bättre kontakter efterfrågas	43
Referenser	44

Bilaga 1 Intervjuguide till respondenter	48
Bilaga 2 Respondenter	49
Bilaga 3 Litteratursök	50

Sammanfattning

När det svenska näringslivet drabbades av coronapandemin 2020 fick Tillväxtanalys 2021 i uppdrag av regeringen att påbörja en strukturerad uppföljning och utvärdering av de ekonomiska stöden riktade till företag. För att bidra med fördjupad kunskap inom regeringsuppdraget har myndigheten genomfört en intervjustudie med företag. Även näringslivets branschorganisationers perspektiv ingår som en del i rapporten.

Studien utgår från följande tre frågor:

- Hur uppfattas de statliga pandemistöden av företagen?
- Hur upplever företagen processen för ansökan och handläggning?
- Hur upplever företagen hanteringen av stödet?

Svaren på studiens frågor är att

- stöden borde ha branschanpassats i högre grad
- ansökningsprocessen borde varit tydligare med en större insyn
- utbetalningarna av stöden borde ha varit snabbare med bättre kontaktvägar in i myndigheter, framför allt till Tillväxtverket.

Stöden behöver branschanpassas bättre

Respondenterna i studien var tacksamma för att det fanns olika stöd under pandemin. Det gäller inte minst stöd vid korttidsarbete som många respondenter tyckte var bra och som hjälpte dem att behålla personal. Men det finns också kritiska röster mot stödet. Stödet fungerade bra för de företag som kunde planera och schemalägga sina verksamheter efter upplägget på stödet. Däremot fungerade det inte lika bra för företag med timanställd personal som exempelvis inom restaurang-, service- och taxi- och transportbranschen.

Det finns också kritik mot hur stödskriterierna tolkades av de ansvariga myndigheterna som exempelvis för omställningsstödet. Vissa respondenter upplevde att kriterierna inte gick att uppfylla, eftersom vissa branschspecifika kostnader inte fick räknas in. Kritik finns också mot att omställningsstödet lanserades för sent och gjorde det svårt för enskilda näringsidkare att klara ekonomin.

Branschorganisationerna instämmer i företagens kritik.

Snabbare och tydligare ansökningsprocesser efterfrågas

Generellt var det administrativt betungade för vissa företag att sätta sig in i ansökningsprocesserna och söka stöd, oavsett stödform. Snabbhet och tydlighet varierade hos myndigheterna beroende på vilken myndighet som administrerade stöden. De flesta respondenter är mycket nöjda med Skatteverkets hantering av omställningsstöden med en tydlig ansökningsprocess och bra återkoppling av myndighetens handläggare. Branschorganisationerna är av samma uppfattning.

Däremot får Tillväxtverket mycket kritik även om företagens upplevelser i början av pandemin var bra när myndigheten var snabb med utbetalningar. Men den förbyttes snart i kritik, som handlar om bristande kontakter och svårigheter att följa sitt ärende. Det innebar till exempel att viktig information inte nådde fram till företagen i samband

med fel eller överklaganden, som gjorde att ansökningsprocessen stannade upp utan att företagen förstod varför. Branschorganisationerna delar företagens uppfattning.

Det finns också kritik mot kulturstöden där besluten upplevdes som godtyckliga med bristande insyn i ärendegången. Däremot lyfter företagen fram att det var positivt att själva ansökningsprocessen var enklare än för andra stöd som de ansökte om.

Snabbare utbetalningar och bättre kontakter efterfrågas

Uppfattningen om snabbhet och kontakter varierar hos företagen beroende på vilken myndighet som administrerade stöden. Skatteverket får i huvudsak goda omdömen, medan framför allt Tillväxtverket får mycket kritik för sena utbetalningar och svårigheter att få kontakt med. Det finns även en frustration över att Tillväxtverkets handläggare inte kunde uttala sig om specifika ansökningar och att det var svårt att få detaljerad information om enskilda ärenden.

Även branschorganisationerna kritiserar de långa handläggningstiderna och menar att det hade varit bättre att godkänna stöden i större utsträckning och sedan göra efterkontroller i efterhand.

Summary

When the Swedish business sector was hit by the COVID-19 pandemic in 2020, the Swedish government commissioned the Swedish Agency for Growth Policy Analysis to undertake a structured follow-up evaluation of the financial support and subsidies provided to companies. An interview study was conducted with multiple companies to contribute in-depth knowledge to this evaluation. The perspective of industry associations is included as part of the report.

The study is guided by the following three questions:

- How do companies perceive the public pandemic subsidies?
- How do companies perceive the application and administrative process for public pandemic subsidies?
- How do companies perceive the management of these subsidies?

The main findings of the study are as follows:

- aid should have been better adapted to the sector;
- the application process should have been clearer and more transparent;
- the payment of aid should have been quicker, with better contact channels to authorities, especially to the Swedish Agency for Economic and Regional Growth.

There is a need for industry-specific aid adaptation

Respondents in the study were grateful for the availability of different types of subsidies during the pandemic. This was particularly true of the short-time work allowance, which many respondents found useful, and which helped them retain employees.

However, there were also criticisms regarding the support. While it worked well for the companies that were able to plan and schedule their activities according to the structure of the subsidies, it did not work as well for businesses with staff working on an hourly basis, such as those in the restaurant, service, taxi, and transport sectors.

There is also a critique of the way in which the criteria for support were interpreted by the responsible authorities, such as in the case of reconversion aid. Some respondents felt that criteria could not be met because certain sector-specific costs were not allowed to be included. There is also criticism that aid aimed at small businesses was launched too late and made it difficult for them to cope financially. The industry associations agree with these criticisms.

Faster and clearer application processes are requested

In general, it was administratively burdensome for some companies to come to grips with application processes and apply for support, regardless of the form of the requested subsidy. Speed and clarity varied between authorities, depending on which authority administered the subsidies. Most respondents were very satisfied with the Swedish Tax Agency's handling of the support, as they had a clear application process and good feedback from the agency's administrators. Industry organisations share this view.

On the other hand, the Swedish Agency for Economic and Regional Growth received a lot of criticism, even though companies' experiences at the beginning of the pandemic

were positive, as the agency was quick to make pay outs. This soon turned into criticism from companies, who cited a lack of contact and difficulties following up on their cases.

This meant, for example, that important information did not reach companies in connection with errors or appeals, which caused the application process to be halted without the company understanding why. The industry associations share this view.

There is also criticism of subsidies directed to the cultural sector, where decisions were perceived as arbitrary with a lack of transparency in the case process. On the other hand, companies highlighted the positive aspect that the application process itself was simpler than it had been for other grants they had applied for.

Faster payments and better contacts requested

The perception of speed and contacts varies among enterprises, depending on which authority administered the aid. The Swedish Tax Agency is largely rated highly, while the Swedish Agency for Economic and Regional Growth is particularly criticised for late payments and difficulties contacting the agency.

There is also frustration with the way the Swedish Agency for Economic and Regional Growth's administrators could not comment on specific applications, and it was difficult for companies to obtain detailed information on their individual case.

Industry associations also criticise the long processing times and believe that it would have been better to approve the aid first, and then carry out ex-post controls.

1. Inledning

I och med coronavirusets spridning i början av 2020 tvingades många företag ställa om sina verksamheter med kort varsel för att hantera den kris som uppkom. I kölvattnet av coronapandemin utformades olika stöd som riktades till företag, både generella och branschspecifika. Rapporten utgår från ett företagsperspektiv och behandlar några av de stöd som utarbetades för att stödja det svenska näringslivet – särskilt branscher där nedstängningar och restriktioner fick stora ekonomiska konsekvenser.

1.1 Pandemistöden i tidigare litteratur

Att det finns olika uppfattningar och erfarenheter av de statliga pandemistöden bekräftas i tidigare studier. Men det finns även behov av studier som erbjuder en fördjupad inblick i enskilda företags erfarenheter och uppfattningar av dessa stöd, något som denna rapport tar upp.

Det totala beviljade stödet till det svenska näringslivet uppgick till drygt 91 miljarder SEK under 2020 och 2021 (Tillväxtanalys, 2022). Trots stödets omfattning har det getts uttryck för missnöje med de erbjudna stöden då både utformningen och ansökningsprocessen ansågs vara krångliga (se bl.a. Malmaeus, 2020; Sveriges Radio, 2021; Sveriges Television, 2021).

Flera rapporter har tidigare publicerats inom ramen för regeringsuppdraget som den här rapporten är en del av. I Tillväxtanalys (2021:10) finns en kartläggning över befintliga utvärderingar som gjorts av pandemistöden i en svensk kontext. En av de utvärderingar som lyftes fram är Finanspolitiska rådets utvärdering av de största stöden. Här pekar man på vikten av transparenta system när stöden utformas. Men man pekar även på vikten av återkommande ändringar av stödnivåer, självrisker och beräkningsgrunder som skapat osäkerhet och gjort det svårare för företagen att fatta välgrundade beslut (Finanspolitiska rådet, 2021).

Det har också gjorts utvärderingar om stödets träffsäkerhet och påverkan på och inom olika sektorer. Tillväxtanalys (2021:11) innehåller en självskattning där företagen får bedöma den effekt som stöden antas ha haft. I rapporten går det att se att hotell- och restaurangbranschen, kultur-, nöjes- och fritidsbranschen och andra kontaktnära tjänstesektorer drabbades särskilt hårt av pandemirestriktionerna. Studien visar även att företagen upplevde att det inte fanns relevanta stöd att söka och att ansökningsprocessen var krånglig med långa handläggningstider.

I en annan rapport inom samma regeringsuppdrag analyserades stödet vid korttidsarbete, dess omfattning och effekter (Tillväxtanalys 2022:12). Analysen visar att stödet initialt var träffsäkert och hade en positiv effekt på sysselsättningen, men att effekten avtog när det ekonomiska läget förbättrades. De branscher som drabbades särskilt hårt under pandemin studerades också i Tillväxtanalys 2022:02. Här såg man att de branscher som inte kunde utnyttja stöden fullt ut främst fanns inom hotell- och restaurangbranschen.

Även delar av kultur- och transportbranschen hade problem att kvalificera sig för stöd. I Kulturanalys (2021) beskrivs hur närings- och arbetsmarknadspolitiska stöd endast täckte delar av kulturbranschen, eftersom de fokuserade på aktörer som var anställda. Vidare

var det inte tydligt för aktörer inom kulturbranschen hur de generella företagsstöden förhöll sig till olika kulturinstitutioners krisstöd och att de inte alltid gick att söka parallellt (Kulturanalys, 2021; för en översikt över pandemiåtgärder i de nordiska ländernas kultursektorer, se även Berge, Storm & Hyland, 2021).

I andra studier som berör hur näringslivet påverkades under coronapandemin utgör själva stöden i många fall delfrågor i till exempel enkäter (se t.ex. Möller m.fl., u.å.; Företagarna, 2020; Region Gävleborg, u.å.). Vissa studier inkluderar även intervjuer, men de handlar i första hand om företagets villkor och hur de tagit itu med den uppkomna situationen. Ett exempel på det är Fasth och Elliot (2020) som gör en översyn av hur små och medelstora företag hanterat den ekonomiska krisen som coronapandemin innebar.

1.2 Intervjustudie med företag

Litteraturgenomgången ovan visar att det finns utrymme för kompletterande perspektiv som kan bidra med inblickar i hur enskilda företag upplevde stöden och där de får beskriva sina erfarenheter.

Studien genomfördes genom intervjuer med företag i olika branscher och storlek som kompletterades med en litteraturöversyn av olika branschorganisationers syn på pandemistöden. Det gemensamma för deltagarna är att alla har erfarenhet av de statliga pandemistöden. Studiens ambition är att spegla deras erfarenheter och specifika uppfattningar av stöd, ansökningsprocess och handlägningsförfarande. På så sätt bidrar studien till att skapa en djupare förståelse av företagarnas upplevelser av pandemistöden som erbjöds för att lindra de ekonomiska effekterna av coronapandemin.

1.3 Rapportens syfte, frågor och målgrupp

Syftet med studien är att bidra till en djupare förståelse av hur de intervjuade företagen upplevde de statliga pandemistöden. Studien vägleds av följande tre frågor:

- Hur uppfattas de statliga pandemistöden av företagen?
- Hur upplever företagen processen för ansökan och handläggning?
- Hur upplever företagen hanteringen av stödet?

Rapporten vänder sig i första hand till departement och andra myndigheter, men även företag och branschorganisationer kan ha nytta av rapporten.

1.4 Rapportens övergripande disposition

I kapitel 2 redogörs för studiens metod. Kapitel 3 tar upp hur pandemin påverkade företagen. Här finns också en övergripande sammanställning av de olika pandemistöden. Kapitel 4 tar upp företagets erfarenheter av de olika stöden och stödsystemen medan kapitel 5 redogör för branschorganisationernas erfarenheter av stöden. Studiens slutsatser sammanfattas i kapitel 6

2. Metod

Studien baseras på intervjuer med respondenter som har erfarenhet av de statliga pandemistöden. De finns företrädesvis i branscher som hade omfattande omsättningstapp under coronapandemin och som därmed sökte och/eller tog del av de statliga pandemistöden. Studien kompletteras även med en översikt av hur olika branschorganisationer uppfattade pandemistöden.

Nedan kommer angreppssätt och material att beskrivas.

2.1 Semistrukturerade intervjuer och litteraturoversyn

Studien bygger på 18 semistrukturerade intervjuer med företagare som har erfarenhet av pandemistöden. I dessa intervjuer ingår en intervju med en representant för branschorganisationen Företagarna och en med en auktoriserad redovisningskonsult som hjälpte företagare att söka stöd under coronapandemin. Utöver dessa har även fyra respondenter gett skriftliga synpunkter. Det betyder att totalt 22 respondenter deltog med erfarenheter av de statliga pandemistöden.

De intervjuer som genomförts är semistrukturerade, vilket innebär att intervjuerna följt en övergripande struktur med intervjufrågor. Även om samma intervjuguide användes i samtliga intervjuer förekommer inte frågorna nödvändigtvis i samma ordning vid de olika intervjusituationerna. Under en intervju blir det ofta följdfrågor när respondenten svarar som även skapar utrymme för hon eller han att själv bidra med perspektiv under intervjuens gång och lyfter fram kunskaper som uppfattas som relevanta och viktiga. På så sätt bidrar en semistrukturerad intervju till att ge en bredare, mer nyanserad bild och en möjlighet att fånga oväntade händelseförlopp och situationer. (För intervjuguide, se bilaga 1.)

I studien används en intervjuguide som innefattar tre övergripande teman. Dessa teman har underfrågor och föreslagna följdfrågor. De tre övergripande temana är

1. Stöden generellt
2. Ansökningsprocessen
3. Utbetalningen av stöden.

En övergripande litteraturoversyn har också genomförts för att fånga branschorganisationernas uppfattning om de olika stöden. Syftet är att översynen ska bidra till att företagets erfarenheter går att förstå i en bredare kontext. Denna sammanställning inbegriper bland annat uttalanden i media och på branschorganisationernas egna hemsidor. Även remissyttranden och formella begäran, så kallade hemställan, återges (se bilaga 3).

2.2 Hur intervjuerna genomfördes

Av intervjuerna har elva genomförts digitalt med hjälp av Zoom, fem har genomförts fysiskt och två har genomförts över telefon. Ytterligare kontakter har skett via e-post där fyra företag har återkopplat skriftligen.

Innan de enskilda intervjutillfällena fick respondenterna ta del av intervjuguiden via

e-post, med undantag av tre tillfällen då kontakten inte etablerades via e-post. Alla intervjuer – förutom de svar som skickades via e-post – har spelats in, något som samtliga respondenter har gett tillåtelse till. Därefter transkriberades intervjuerna. Dessa har sedan kodats tematiskt i NVivo¹. De huvudsakliga temana som uppkom under kodningen utgörs av de upplevelser som företagen har av kontakten med de berörda myndigheterna och deras upplevelser av de enskilda stöden.

2.3 Urval av respondenter och studiens tillförlitlighet

Urvalet av respondenter utgår från studiens syfte och frågor. Urvalet av företag har gjorts utifrån företagets speciella erfarenheter av de statliga pandemistöden. Det innebär att urvalet är målstyrt och baserat på slutsatser från tidigare kunskap som pekar på branscher som har varit särskilt hårt drabbade av coronapandemin (se kapitel 3)². Kontakten med respondenterna har etablerats genom branschorganisationer, sociala medier, e-postutskick, personliga nätverk och direkta förfrågningar.

Syftet med studien är att bidra till en djupare förståelse av hur de intervjuade företagen upplevde de statliga pandemistöden. Även om de respondenter som intervjuas ger uttryck för både positiva och negativa perspektiv på pandemistöden, är samtliga respondenter i studien kritiska till delar av de statliga pandemistöden eller processerna som omgärdade dem. Det är därför centralt att ha det målstyrda urvalet i åtanke och att det ger studien en bias till fördel för de som är kritiska till de statliga pandemistödets utformning. Icke desto mindre blir dessa perspektiv viktiga att lyfta.

Det går inte att dra generella slutsatser utifrån det som framkommer i studien, vilket ligger utanför studiens syfte. Trots det har resultatet potential att fungera som vägledning till förbättringar av framtida stödsystem under liknande situationer.

2.4 Respondenternas sammansättning

Syftet med tabellerna nedan är att ge en överblick av respondenternas sammansättning.

Tabell 1 nedan visar fördelningen av företagets juridiska form. Som framgår av tabellen var aktiebolagen i stor majoritet.

Tabell 1 Företagens juridiska form

Företagens juridiska form	Antal företag
Aktiebolag	14
Enskilda näringsidkare	4
Stiftelse	1
Ekonomisk förening	1
Summa företag	20

¹ NVivo är ett datorprogram som hjälper användaren att klassificera, sortera, arrangera och analysera information. I detta fall intervjuetext.

² Till skillnad från exempelvis ett slumpmässigt urval där alla potentiella deltagare har samma chans att kunna ta del i studien

Tabell 2 nedan visar företagens storlek baserat på antalet anställda. Flest företag kan betraktas som mikroföretag³ för att sedan vara tämligen jämnt spridda mellan olika företagsstorlekar.

Tabell 2 Företagens storlek baserat på antalet anställda

Storlek på företagen	Antal företag
Enmansföretag, 0 anställda	3
Mikroföretag, <10	6
Småföretag, <50	3
Medelstora företag, <250	4
Stora företag, >250	4
Summa	20

Tabell 3 nedan visar fördelningen av de representerade branscherna. Flest respondenter kommer från taxi- eller bussföretag, det vill säga från transportbranschen. Sedan följer företag inom hotell- och restaurangbranschen och resebyrå- och turistföretag som de vanligaste deltagarna i studien. Dessa branscher har påverkats i stor omfattning av coronapandemin, vilket innebär att respondenterna kunde ge fördjupande perspektiv på sina erfarenheter.

Tabell 3 Branscher representerade i studien

Branscher representerade i studien	Antal företag
Transport och magasinering	7
Hotell och restaurang	5
Resebyrå och turism	3
Kultur, nöjen och fritid	1
Företagstjänster (kongresser och mässor)	1
Hår och skönhetsvård	1
Press- och övrig fotografverksamhet	1
Uthyrning & Leasing	1
Summa	20

Företagen är geografiskt spridda med övervikt av företag med bas i Stockholmsområdet. Förutom Stockholm finns också företag från Göteborg, Alingsås, Jönköping, Ljusdal, Kristinehamn, Nattavaara och Gotland representerade.

2.5 Hur pandemin påverkade företagen och hur stödets utformades

Nedan beskrivs de genomsnittliga företagens omsättningstapp och antalet konkurser i enskilda branscher för att sätta studien i ett sammanhang och visa hur coronapandemins effekter drabbade olika branscher. Därefter ges en övergripande beskrivning av de olika pandemistöden som rapporten tar upp.

³ Företag med 10 anställda eller färre.

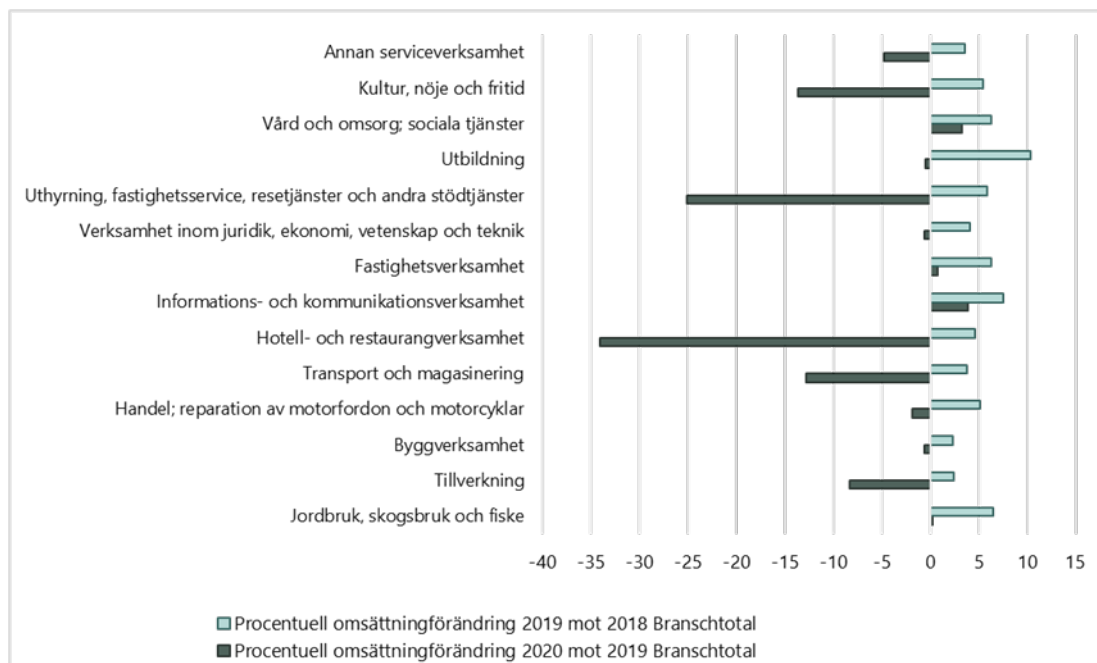
2.6 Vissa branscher drabbades särskilt hårt under coronapandemin

Effekterna av de restriktioner och rekommendationer som infördes i samband med coronapandemin drabbade olika branscher olika hårt. I en rapport från Tillväxtanalys (2021:08) beskrivs effekten på besöksnäringen, som visar att olika segment inom branschen drabbades olika hårt (se även Rytkönen, Merouani, Box och Larsson Segerlind, 2021). Skillnaden mellan hur olika sektorer drabbades kan exemplifieras med att restauranger och hotell var tvungna att dra ner på sin verksamhet, medan friluftsturism inte hade samma begränsningar att ta hänsyn till.

I figurerna 1–2 nedan identifieras de branscher som drabbades hårdast utifrån det genomsnittliga företagens omsättningsförändring och branschens totala antal konkurser.

Figur 1 visar den procentuella omsättningsförändringen för respektive bransch mellan 2019 och 2020 samt mellan 2018 och 2019. Av figuren går det att utläsa att de branscher som sett den största omsättningsminskningen 2020 jämfört med 2019 är hotell- och restaurang; uthyrning, fastighetservice, resetjänster och andra stödtjänster; kultur, nöje och fritid samt transport och magasinering. För att se omfattningen av nedgången från tidigare perioder bör förändringen ställas mot åren 2018 och 2019. Däremot visar branscherna för vård och omsorg samt informations- och kommunikationsverksamhet en viss omsättningsökning 2020 jämfört med 2019.

Figur 1 Procentuella omsättningsförändringar mellan åren 2018–2020⁴

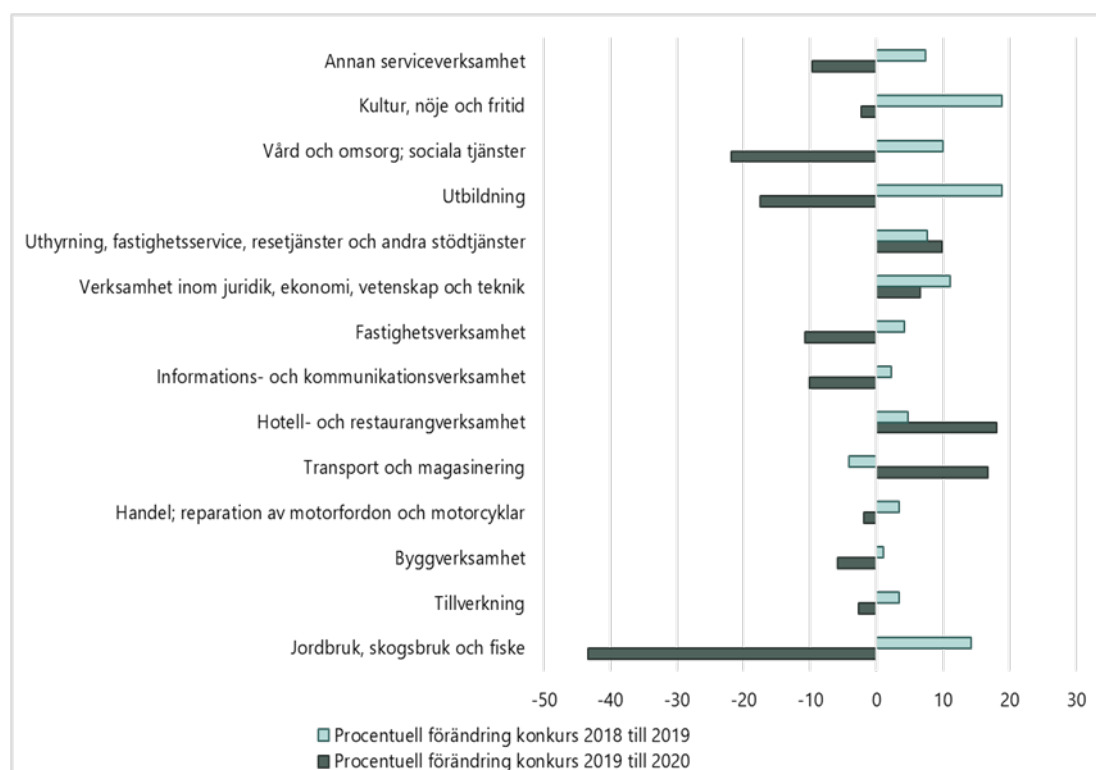
Källa: Egna beräkningar baserade på FEK och GIN.

Figur 2 nedan visar den procentuella förändringen i totala antalet konkurser för respektive bransch mellan 2019 och 2020. Antalet konkurser minskade i de flesta

⁴ Branschen för Jord, skogsbruk och fiske omfattas av relativt få företag vilket gör att små förändringar kan ge procentuella minskningar.

branscher medan antalet ökade i hotell- och restaurangbranschen samt transport- och resebranschen. Samma branscher uppvisade tydliga omsättningstapp mellan 2019 och 2020 (se figur 1). Även inom kulturbranschen ökade antalet konkurser och branschen hade en tydlig omsättningsminskning. Inom jord- och skogsbruk minskade antalet konkurser mellan 2019–2020. Detsamma gäller för branschen vård och omsorg. Båda branscherna visar en omsättningsökning perioden 2019–2020 (se figur 1).

Figur 2 Procentuell förändring av antal konkurser mellan åren 2018–2020

Källa: SCB konkursdata.

De branscher som sammantaget drabbades hårdast under coronapandemin både av omsättningsförändringar och konkurser är hotell och restaurang; transport och magasinering; kultur, nöjen och fritid samt uthyrning, fastighetsservice och resetjänster. Dessa branscher ligger även till grund för urvalet av de företag som deltar i studien och som redovisas i kapitel 2.

2.7 De olika statliga pandemistöden

Under coronapandemin utarbetades olika stöd till organisationer och företag. Stöden fördelades via olika aktörer: statliga, regionala och kommunala. Den här rapporten handlar i första hand om de statliga pandemistöden, som hade det uttalade målet att stödja det svenska näringslivet ekonomiskt under pandemin. De största pandemistöden var följande:

Stöd vid korttidsarbete

- Omställningsstöd
- Omsättningsstöd till enskilda näringsidkare och handelsbolag
- Tillfälligt nedsatta arbetsgivaravgifter

- Anstånd med skattebetalningar.

Dessutom gavs pandemistöd för

- Stöd för lokalhyreskostnader
- Kulturstöd
- Stöd för administrativa kostnader.

Stöden som beskrivs i den följande texten är endast några av ett flertal stödåtgärder som infördes under coronapandemin. I en rapport från Tillväxtanalys (2022:04) ges en mer ingående beskrivning av samtliga statliga stöd till näringslivet för att hantera de ekonomiska konsekvenserna av pandemin.

Nedan presenteras enbart de olika stödåtgärderna som ingick i studien. Stöden presenteras på en övergripande nivå.

2.7.1 Stöd vid korttidsarbete

Lagen om stöd vid korttidsarbete (SFS, 2013:948) har som syfte att främja sysselsättningen och dämpa arbetslösheten under djupa lågkonjunkturer. Tanken med stödet är att företag ska kunna behålla arbetskraft under perioder av vikande efterfrågan. Det stöd som lanserades under coronapandemin var en förstärkt version av stödet vid korttidsarbete⁵. Stödet administrerades av Tillväxtverket.

Stödåtgärden innebar att en arbetsgivare vid tillfälliga ekonomiska problem skulle ha möjlighet att minska de anställdas arbetstid och få statligt ekonomiskt stöd för att överbrygga den kostnad detta skulle innebära. Stödet beviljades endast för personal som varit anställda i företaget tre månader innan stödutbetalningen godkännts av Tillväxtverket. Skälet var att lönen tre månader tillbaka i tiden utgjorde de så kallade jämförelsemånaderna som stödbeloppet i sin tur beräknades utifrån (Tillväxtanalys, 2022:02).

Under coronapandemin genomfördes minst 20 lag- och förordningsförändringar i relation till stödet (se t.ex. Myrén, 2021; Tillväxtanalys, 2022:04). Under pandemin betalades totalt 40 miljarder SEK ut för korttidsarbete (Tillväxtanalys, 2022:04). Det gör stödet till det enskilt största direkta stödet till näringslivet under coronapandemin.

2.7.2 Omställningsstöd

Ett annat av de stora stöd som gavs till aktörer inom näringslivet var omställningsstödet som administrerades av Skatteverket. Stödet baserades på procentuell omsättningsförlust från motsvarande period året innan och beräknades utifrån företaget samlade fasta kostnader för stödperioden (Tillväxtanalys, 2022:04). Företag yngre än ett år kunde inte få omställningsstöd. Det berodde på att omsättningstappet – som kvalificerade för stöd – definierades utifrån företagens omsättning under samma period ett år bakåt i tiden. För att få stöd under 2020 krävdes att företaget hade haft en positiv omsättning under motsvarande period året innan (Tillväxtanalys, 2022:02).

---

⁵ För en fördjupad läsning om statligt stöd vid korttidsarbete, se Tillväxtanalys (2022:12).

<https://www.tillvaxtanalys.se/publikationer/pm/pm/2022-10-10-korttidsarbetets-effekter-pa-sysselsattningen-under-pandemiet-2020-.html>

De företag som kunde söka stödet var de med ett omsättningstapp på minst 30, 40 eller 50 procent, beroende på vilken stödperiod företaget ansökte för. Stödet kunde som högst uppgå till mellan 70–90 procent av företagets fasta kostnader eller icke-täckta fasta kostnader⁶.

Även omställningsstöd till vissa särskilt drabbade företag liknade tidigare omställningsstöd men beräknades annorlunda och det krävdes att företaget hade blivit hårdare drabbat av coronapandemin än vid tidigare stöd. De företag som hade rätt till stödet kunde få ersättning för upp till 100 procent av sina fasta kostnader (se Skatteverket, 2022). Stödet riktade sig till företag som berördes av restriktioner och förbud mot resor, allmänna sammankomster och offentliga tillställningar (Skatteverket, 2021). Det totalt beviljade omställningsstödet 2022 uppgick till knappt 18 miljarder SEK.

2.7.3 Omsättningsstöd till enskilda näringsidkare och handelsbolag

Under slutet av 2020 lanserades omsättningsstödet till enskilda näringsidkare (och ett liknande stöd till handelsbolag). Stödet administrerades av Boverket och länsstyrelser.

Stödet riktades till enskilda näringsidkare som drabbats av ett större omsättningstapp på grund av av coronapandemin och som haft ett omsättningstapp på minst 30, 40 eller 50 procent beroende på vilken stödperiod ansökan avsåg. Beroende på stödperiod var stödets storlek 75 eller 90 procent av det omsättningstapp som den enskilda näringsidkaren haft (se Tillväxtanalys, 2022:04). Det totalt utbetalade omsättningsstödet beräknades uppgå till drygt 3 miljarder SEK under 2022.

2.7.4 Tillfälligt nedsatta arbetsgivaravgifter

Ytterligare en stödåtgärd var tillfälligt nedsatta arbetsgivaravgifter. Stödet innebar att arbetsgivaravgiften minskades från 31 procent till drygt 10 procent per anställd och månad. Åtgärden gällde för maximalt 30 anställda per företag och på en lönesumma upp till 25 000 SEK per anställd och månad. Det innebar en maximal nedsättning med 5 300 SEK per anställd och månad (Tillväxtanalys, 2022:02). För att bli beviljad nedsatt arbetsgivaravgift krävdes ingen ansökan, utan företagen anmälde nedsättningen i sina arbetsgivardeklarationer till Skatteverket. Den generella nedsättningen av arbetsgivaravgifterna under pandemin uppgick till knappt 28 miljarder SEK (Tillväxtanalys, 2022).

2.7.5 Anstånd med skattebetalningar

I början av 2020 infördes möjligheten till tillfälligt skatteanstånd som kunde användas för preliminärskatt, arbetsgivaravgifter och momsbetalningar. Anståndet beviljades för en maximal tidsperiod på sju månader för preliminärskatt och arbetsgivaravgifter. För momsbetalningar beviljades anståndet för en maximal tidsperiod på sex eller tolv månader, beroende på om företaget redovisade moms på kvartals-, månads- eller årsbasis (Tillväxtanalys, 2022:04). Förutom tidsbegränsningar för de olika skattebetalningar som specificerades i stödets formulering, fanns inga villkor eller

⁶ För en fördjupad läsning om omställningsstödet, se Tillväxtanalys (2022:04).

<https://www.tillvaxtanalys.se/publikationer/pm/pm/2022-01-31-styrmedelsmix-i-pandemin---hosten-2021.html>

begränsningar. Ansökan gjordes hos Skatteverket. Det totala beviljade skatteanståndet under coronapandemin uppgick till 110 miljarder SEK⁷.

2.7.6 Stöd för lokalhyreskostnader

Studiens respondenter har också erfarenhet av stödet för lokalhyreskostnader som administrerades av Boverket och Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Stödet omfattade inledningsvis det första kvartalet 2021. Stödet var tillfälligt och riktades till företag inom vissa utsatta kundnära branscher som fått ekonomiska svårigheter på grund av coronapandemin. Lokalhyresvärdar som sänkte den fasta hyran för hyresgäster under det första kvartalet 2021, fick kompensation med 50 procent av den nedsatta fasta hyran.

2.7.7 Kulturstöd

Kulturstöd är andra former av stöd som studiens företag har erfarenhet av och som administrerades av Kulturrådet.

Stödet kunde till exempel vara bidrag för att kompensera intäktsbortfall för inställda kulturevenemang. Under coronapandemin fattade riksdagen och regeringen beslut om extra krisstöd till kulturektorn vid flera tillfällen. Av dessa medel har inte allt gått till företag, utan en del har gått till bland annat ideella föreningar (se vidare Tillväxtanalys, 2022:04).

2.7.8 Stöd för administrativa kostnader

För företag som ansökte om stöd över vissa gränsvärden krävdes i vissa fall revisorsintyg eller liknande. Intygen gällde både för omställningsstöd och för stöd vid korttidsarbete. Företagen kunde – utifrån vissa villkor – ansöka om ersättning för administrativa kostnader upp till 10 000 SEK.

---

⁷ Enligt egna beräkningar baserat på mikrodata från Skatteverket från augusti 2022.

3. Företagens erfarenheter av de statliga pandemistöden och stödsystemen

3.1 Sammanfattande reflektioner

Respondenterna representerar företag i olika branscher och i varierande storlek och deras erfarenheter skiljer sig åt. Trots det finns det gemensamma erfarenheter av hur stöden administrerades och av utformningen av de enskilda stöden.

Företagen har varierande erfarenheter av kontakten med de myndigheter som administrerade de olika stöden. Eftersom några av de största stöden – omställningsstödet, omsättningsstödet och stöd vid korttidsarbete – administrerades av Skatteverket och Tillväxtverket, är det framför allt dessa myndigheter som företagen hade kontakt med och riktade kritik mot.

Kritiken handlar främst om hanteringen av stöden och bristen på information. Tillväxtverket är den myndighet som får mest kritik, medan företagen var mer nöjda med Skatteverkets hantering. Kritiken mot Tillväxtverket handlade framför allt om att myndigheten upplevdes som otillgänglig med en ansökningsprocess som inte upplevdes som transparent. Storleken på stöden fick också kritik av företagen och det fanns en önskan om att stöden skulle varit större.

3.2 Disposition av kapitlet

I avsnitt 4.3 beskrivs hur företagen påverkades på en övergripande nivå när pandemin slog till och hur de försökte bemöta den. Fokus i avsnitt 4.4 ligger på respondenternas uppfattning om hur stöden generellt administrerades och handlades, medan avsnitt 4.5 och 4.6 tar upp hur företagen upplevde Tillväxtverkets och Skatteverkets hantering av stöden. Avsnitt 4.7 beskriver företagens erfarenheter av de enskilda stöden och hur de fungerade i deras verksamheter. I kapitlets sista avsnitt 4.8 beskrivs erfarenheter av de övriga stöd som företagen tagit del av under pandemin.

3.3 Företagen försökte bemöta den förändrade situationen

Under intervjutillfällena var en av de första frågorna till respondenterna att de skulle beskriva hur coronapandemin hade påverkat företaget i ett initialt skede. En respondent i kongress- och mässbranschen beskriver att *"Samma dag som restriktionerna kom så blev det fullständigt nattsvart. Vi har ... hade [i] april månad 2020 ... i moderbolaget ett omsättningstapp på 97 procent."* En bild som delas av andra respondenter oavsett storlek, bransch och geografisk lokalisering.

Flera respondenter beskriver att det kändes som en kran som skruvades åt. *"Det bara dog över en natt"* som en av dem uttryckte det. Beroende på bransch och verksamhet kunde det innebära att kunder slutade att besöka restauranger från en dag till en annan. Eller att det inte fanns några flyg- eller taxiresenärer att köra, eftersom restriktionerna begränsade antalet incheckningar på hotellen. Pandemin innebar också att många människor inte längre gick till frisören.

Respondenterna beskriver vad de gjorde för att hantera den nya situationen. Det kunde handla om allt från att inleda förhandlingar med fackförbund, sätta sig in i de olika stödsystemen, fysiskt coronasäkra verksamheten med munskydd och handsprit till att försöka dra ned på kostnaderna. Eller som en av dem berättar nedan:

"Vi började med att gå igenom avtal, säga upp avtal, gå igenom ekonomin. Vi jagade inte tusenlappar, vi jagade inte tiotusenlappar, vi jagade kronor. Så när man hittade avtal för 249 kronor i månaden så sade vi så här "är det här något vi faktiskt behöver för att överleva eller inte?" alltså på den nivån var det. (Respondent i Hotell- och restaurangbranschen)

Många av deltagarna i studien uppger att man började fundera på alternativa verksamhetsinriktningar. Inom restaurangbranschen kunde det innebära att man började med utkörning av mat och take away, matlagningsskolor via sociala medier och presentkort. En annan respondent fick bidrag från regionen för att göra om sin webbsida för att på så sätt kunna attrahera andra kundgrupper och bygga ut sin verksamhet.

De respondenter som försökte komplettera verksamheten med nya aktiviteter menar att det inte gav några större intäkter. Under intervjuerna vittnar de om en ambition att styra sina verksamheter och hitta lösningar för att klara sig ur den ekonomiskt svåra situation som coronapandemin försatte dem i. Men trots idérikenomen berättar respondenterna om nödvändigheten av de statliga pandemistöden.

3.3.1 Generella erfarenheter av information och administration av pandemistöden

Under pandemins gång har lag- och förordningsförändringar genomförts i flera steg. Det har försvårat och bidragit till otydligheter i ansökningshänseende för företagen och även för de berörda myndigheterna. Företagen fick lägga mycket tid på administrativa processer i form av kompletteringar och ändringar i ansökningarna. Trots kritiken av extraarbetet som regelförändringarna medförde, uppger respondenterna att de hade stor nytta av själva stödet. Däremot var processen runt omkring väldigt resurskrävande. En av respondenterna säger:

"Det har gått ok för oss ändå förutom att vi fått lägga ner väldigt, väldigt mycket arbete, gjort fel, fått komplettera på grund av att det varit otydliga regler, otydliga tolkningar och att de har justerat rapporteringskraven efterhand. 2021 var det ju ett annat rapporteringssätt och andra bilagor som skulle med och det har ju blivit så mycket jobb för oss. Men utöver det så har det varit ett starkt stöd, bra för oss". (Respondent i Kongress- och mässbranschen)

Respondenten ovan i Kongress- och mässbranschen uppger vidare att de är ett stort företag med kompetent personal som har arbetat med ansökningar och satt sig in i juridiska frågor. Hen menar att små företag som inte har samma resurser kanske är de som hade behövt stöden allra mest.

Inte alla menar att det har varit svårt att generellt tillgodogöra sig informationen, men att det ändå krävdes att de satte sig in i informationsflödet och visste var de skulle leta som denna respondent säger:

"Informationen har inte kommit till oss utan det är jag som har letat upp den. Ja, jag har ju suttit och letat upp och liksom läst på regeringen.se och ser när de släpper sina pressreleaser om att "nu kommer det här", "nu kommer det här" därför är det jag själv som har suttit och försökt tolka

"okej, kan det här vara någonting som kan träffa oss eller inte?" Nu satt jag inte och tittade varje dag för att hitta men ett par, tre gånger i veckan i alla fall för att liksom hänga med".

(Respondent i Hotell- och restaurangbranschen)

En av respondenterna framhåller att otydligheten förstärktes av att reglerna (i detta fall stödet vid korttidsarbete som Tillväxtverket hanterade) förändrades under tidens gång.

Speciellt de större aktörerna i studien uttrycker i några fall att *"vi har ju i alla fall jurister"* eller *"vi har ju en ekonomiaavdelning som kan sätta sig in i detta"*. Respondenterna menade att mindre aktörer *"måste ha haft det mycket tuffare"* och hamnat mellan stödsystemen.

Även om det också varit tufft för dem själva som organisation har de ändå överlevt.

Problemet konkretiseras av ett företag i taxibranschen som under coronapandemin agerat som stöd för sina medlemsföretag⁸. Här bekräftas att många enskilda aktörer hade svårt att tillgodogöra sig informationen från myndigheterna. I den mån det gått har de därför förenklat informationen till medlemsföretagen och ordnat frågestunder via webben.

Enligt respondenten beror det i många fall på brister i svenska språket, svårigheter att läsa myndighetssvenska eller att medlemsföretagen är ovana vid att hantera datorer och liknande system.

En erfarenhet som kom fram i intervjuerna handlar om hur det gått att få information om ansökningsystemen. Kontakten med de berörda myndigheterna hänger också ihop med huruvida de olika stöden uppfattades som tydliga och begripliga. Ytterligare aspekter om tydlighet och transparens i relation till stöden kan relateras till att en del intervjuade företag missförstått vilka stöd de var berättigade till eller andra detaljer om stöden. En respondent uttryckte följande:

"Men sedan att leta fram exakt vad är det för stöd man kan söka och hur man ska söka, det kanske var lite krångligt, för det var så många olika inblandade, det var Regionen, Länsstyrelsen, Skatteverket skulle vara inblandade. [...] Då hade det varit enklare om man hade ett Coronaverk [att ansöka via]". (Respondent i Resebyrå- och turistbranschen)

En önskan som förs fram är att informationen om stöden hade kunnat vara samlade hos en instans, eftersom informationen och ansökningsprocessen skulle konsolideras där. Oavsett rimligheten av en sådan instans vittnar det om att respondenterna upplevde en rörighet av de olika stöden och hos de ansvariga myndigheterna.

3.3.2 Stödet vid korttidsarbete – kontakten med Tillväxtverket hade brister

Av de som ansökte om stöd vid korttidsarbete från Tillväxtverket uppger flertalet av de intervjuade att det gick väldigt fort med utbetalningarna i början av pandemin.

Ansökningarna handlades skyndsamt och stöden betalades ut snabbt.

"Det som var bra med det var att man var väldigt snabb med utbetalningen till att börja med också. Jag menar det var ju panik för oss i början, och för företagen så var det ju jätte-jätteviktigt att vi fick snabb hjälp och snabbt stöd för att betala löner". (Respondent i Hotell- och restaurangbranschen)

---

⁸ Företaget består av en ekonomisk förening som ägs av sina medlemmar, dessa kan sedan vara organiserade som aktiebolag, enskilda firmor eller handelsbolag.

Många respondenter förstod att det var tufft för Tillväxtverket att hantera det nya korttidsstödet. Men bilden av myndigheten är ändå inte lika positiv som för Skatteverket efter respondenternas kontakter med myndigheten. Missnöjet bottnar i bristande kommunikation och med de administrativa systemen.

3.3.3 Svårt att följa ansökningar

Många beskriver svårigheter att komma fram via telefon på grund av den höga belastningen. Om man fick kontakt med Tillväxtverket upplevdes den som ytlig och utan någon djupare insyn i det specifika ärendet. Eller som respondenterna här under uttrycker det:

"[...] vi försökte kanske ringa någon gång, men det gick ju inte och jag kan förstå det, men det fick man ju helt enkelt läsa sig till på nätet och fylla i de här papperna efter bästa förmåga. Om det hade funnits mer möjlighet att ha kontakt med människor, någon sorts handläggare på Tillväxtverket hade det underlättat, att kunna bolla tankarna med. Det är väl lite kopplat till rädsla, eller liksom någon sorts vilja att inte vilja göra fe". (Respondent i Kultur-, nöjen- och fritidsbranschen)

"När vi har ringt och så är det ju ganska lång väntetid, och sedan en gång så visste de inte riktigt vad det handlade om så. I stort sett så har det ju varit bättre om Skatteverket eller någon större myndighet hade haft hand om det här programmet. Jag tror inte att vi har haft så många små kommunikationsmissar som det har varit. Vi är jätteglada för stöden men det hade kunnat vara mycket effektivare, och då hade vi varit bättre rustade också". (Respondent i Resebyrå- och turistbranschen)

Flera respondenter jämför den kontakt de haft med Tillväxtverket med Skatteverket där man enligt respondenterna tilldelades en handläggare för kontinuerlig dialog. Det är något som många av de intervjuade gärna hade sett också hos Tillväxtverket.

Merparten av den kritik som riktas mot Tillväxtverket handlar i första hand inte om stöden som sådana. Ofta uttrycker respondenterna förståelse för att det var en intensiv period för myndigheten och det finns en tacksamhet över de stöd de fick. Däremot riktas i samtliga fall kritik mot bristen på kontakt, återkoppling och transparens i ansökningsprocessen hos myndigheten. Hos både stora och mindre aktörer var man missnöjd med att det inte fanns möjlighet att följa sin ansökan under processen, antingen online och digitalt eller genom kontakt med handläggare. En respondent säger följande:

"Men sedan har ju handläggningstiden varit horribelt lång, man har ju inte kunnat få information, vad händer? Man har kunnat ringa och "ja den finns här, ni kan vänta det är lugnt, vi hör av oss". Man har ju samtidigt varit rädd då för att stämmer det verkligen, med tanke på det här avslaget vi fick då, har man hela tiden varit orolig. Är allt som det ska? Man kommer inte fram, man får inte prata med någon som kan säga något egentligen i vårt ärende mer än att "jo, men det ligger här" [...] Det är en kraftig underkapacitet hos Tillväxtverket". (Respondent i Hotell- och restaurangbranschen)

Den önskade återkopplingen handlade framför allt om att få insyn och information om den egna ansökan, men också om att få stöd för hur ansökan skulle fyllas i.

3.3.4 Svårt att få förlängd ansökningstid

Ett annat problem som lyftes fram var att få Tillväxtverket att bevilja tidsfrist. En respondent bad om förlängd deadline för att lämna in en ansökan, eftersom den handläggare som hade hand om ansökningar var sjukskriven. Tillväxtverket gick inte med på en förlängning, men respondenten lyckades ändå få in ansökan med visst besvär. Den frustrerade respondenten berättar:

"På den sjunde dagen en vecka senare så får jag ett meddelande från Tillväxtverket där det står "Hej, vi har tagit emot din komplettering vi har väldigt hög beläggning nu, så vi beräknar att du får svar inom fyra till sex månader". Men jag hade sju dagar på mig." (Respondent i Hotell- och restaurangbranschen)

Även andra respondenter har samma upplevelse. Tiden för stödansökan uppfattades som snäv, för att sedan, när den väl skickades in blev liggande hos Tillväxtverket i väntan på handläggning.

3.3.5 Initial snabbhet hos Tillväxtverket men många ärenden fastnade

Även om man generellt ställer sig positiv till Tillväxtverkets handläggning under de första månaderna blir det problem vid uppföljningar och avstämningar. Respondenten i exemplet nedan berättar att felet i ansökan påverkade och fördröjde hanteringen av stödet. Våren 2022 hade de fortfarande inte fått stödet utbetalat. Respondenten förstår fortfarande inte vad felet rörde sig om, men menar att återkopplingen från Tillväxtverket försenades på grund av att de webblänkar som skulle användas inte skickades ut som de skulle. Det i sin tur påverkade företagets möjlighet att komplettera ansökan i tid. Så här säger respondenten:

"Om man pratar om Tillväxtverket då, permitteringsbidraget. Steg ett funkade jättebra. Man skickade in listan. Man fick pengar. Så första månaderna, absolut [då fungerade det bra] sedan har det varit ett haveri då, kort och gott. Vi sitter idag [2022, Tillväxtanalys anm.] och väntar på pengar från augusti, september 2020 [...] som vi inte fått fortfarande". (Respondent i Transport- och magasineringsbranschen)

Det är flera företag som berättar om hur felaktigheter i ansökan – antingen orsakade av företagen eller av Tillväxtverket själva – gjorde att ansökningsprocessen fördröjdes och avstannade helt. Det är något som lyfts fram återkommande av de intervjuade företagarna som denna respondent från Transport- och magasineringsbranschen: *"Till en början var jag väl ganska imponerad, eller det var vi väl alla, att det gick väldigt fort. Det tog väl kanske någon vecka sedan vips hade man pengarna på kontot."*

Samtidigt som respondenten är imponerad av att stöden betalades ut så snabbt, uppger denna att det kändes som att rälsen byggdes under resans gång och att ändringar om vad som fick inkluderas eller inte gjordes kontinuerligt.

"Sedan kändes det som själva organisationen kring Tillväxtverket, hur det här skulle gå till, byggdes under processen för att helt plötsligt så fick "det här inkluderas" sedan fick "det inte göra det" och sedan så "ska ni söka stöd på det här sättet och sedan är det en avstämning där" [...] Det blev väldigt mycket ändringar".

Det var när företaget gjorde en avstämning för en period under 2020 som problemen började. Ett av stöden de hade sökt nekades. Företaget överklagade beslutet till förvaltningsrätten och under en lång period hörde de ingenting. Senare fick de veta att förseningen berodde på att de hade ett öppet ärende i förvaltningsrätten, och att de inte kunde söka för senare perioder så länge det första ärendet inte var avslutat.

"Jag kanske har ringt den där växeln femton tjugo gånger under första halvåret. Jag tänkte mig att det här stödet för 2021 lär vi få lika fort tänkte jag, för det går ju fort det här. Så tickade det på, det gick månader och då börjar man ju ställa sig frågan att om företagens överlevnad faktiskt hängde på det här stödet, då hade vi gått omkull. [...] Och det var den frustrationen som man fick visst gehör för i telefonväxeln samtidigt som de var helt maktlösa. Det fanns ingen handläggare man kunde prata med. Man fick olika bud och sedan till slut lyckades jag fiska upp att "eftersom 2020 inte är helt stängt från er sida [har vi] ett ärende här som ligger och blockar ser jag och det beslutet kan påverka om ni får stöd eller inte för 2021". (Respondent i Transport- och magasineringsbranschen)

Berättelserna ovan delas av andra företag som har varit i kontakt med Tillväxtverket, där den initiala snabbheten hos myndigheten upplevdes som positiv och hoppfull. Sedan innebar det en fördröjning av stödutbetalningar och efterkommande ansökningar för de företag vars ansökan på något sätt stannade upp. En process som har präglats av bristande transparens och återkoppling.

Vid avstämningar och ansökningar som avstannat är det den upplevda bristen på transparens, information och kontaktvägar som respondenterna är frustrerade över, inte huruvida de blev beviljade stöd eller inte. Svårigheten att komma i kontakt med handläggare vid Tillväxtverket som kunde svara på frågor är något som i princip alla intervjuade företag lyfter fram som hade någon sorts kontakt med myndigheten.

En del av kritiken handlar också om att den handläggare man till slut fick kontakt med många gånger saknade insikt i ärendet och endast ge generella svar. När respondenterna väl fick tala med en handläggare som kunde svara mer detaljerat på deras frågor, upplevdes det som att de hade tur att få en handläggare med kunskap eller insyn som råkade ta samtalet.

3.3.6 Omställningsstödet – kontakten med Skatteverket var oftast bra

Skatteverket administrerade omställningsstödet och flertalet respondenter hade kontakt med dem. Majoriteten framhåller att kontakten fungerade väldigt bra. Företagen blev tilldelade en handläggare som kunde nås på telefon för frågor, vägledning och dialog. Skatteverket beskrivs som noggranna och mycket kunniga. Även om respondenterna inte nödvändigtvis håller med om de beslut som Skatteverket tog eller de tolkningar som gjordes, menar man att processen fungerade väldigt bra och var bra organiserad, något som respondenterna nedan ger uttryck för:

"Det har skötts så himla bra. [...] Vi har alltid haft någon att föra en dialog med, det har alltid funnits en motpart, det har varit snabb handläggningstid. Den längsta handläggningstiden vi har haft för ett omställningsstöd, och det har varit många omställningsstöd vi har sökt, tror jag är sju, åtta veckor, det har varit max. Skatteverkets hantering av omställningsstödet måste jag säga ha varit jättebra". (Respondent i Kongress- och mässbranschen)

"Tar man Skatteverket tycker vi de har gjort det jättebra, det har varit ganska komplext och söka. Man har varit tvungen att ha med revisorn för det blir så stora belopp som man kan tappa mycket omsättning så det har blivit mycket jobb för att göra det. Andelen pengar vi lagt på revisorspengar är löjlig. Men det blev ändå någonstans att systemet har funkade. Ansökningstiderna har varit rimliga, någon gång lite längre, ibland har det gått jättesnabbt och även i efterkontrollerna har de ju varit ... Vissa granskningar har de gjort, när vi svarat att "det här har inget med saken att göra, aha okej" så har de släppt det. Det har funkade tidsmässigt. Kommunikationen med Skatteverket har funkade och stöden har kommit med vad man kan förvänta sig trots de snabba puckar även för dem". (Respondent i Kongress- och mässbranschen)

"Jag hade rätt till permitteringsstöd men inte omställningsstöd. Jag förstod inte [varför]. Men det uppfyllde inte kraven, men det är inte det jag ska försöka ändra på. Det jag ska komma till, är att på något sätt har någon, en enskild tjänsteman, gjort fel på första omställningsstödet. Där var den stora skillnaden [jämfört med Tillväxtverket. Tillväxtanalys anm.], då får man en äkta handläggare, som säger: "kan du skicka in det här du precis säger till mig? Skicka det till mig." [...] Det tog tre dagar. [Intervjuaren: Vad hände sedan?] Vi fick ut pengarna". (Respondent i transportbranschen)

Samtidigt som Skatteverket anses vara noggranna och hårda i sina bedömningar fanns det en lyhördhet som uppskattades av respondenterna. Flera nämner enkla kontaktvägar som möjliggjorde dialog och hjälp så att problem kunde lösas tämligen snabbt. Flera respondenter betonar att det framför allt uppskattades för att förstå bakgrunden till besluten.

3.3.7 Företagen var rädda att göra fel

Även negativa erfarenheter av kontakten med Skatteverket lyftes fram i intervjuerna. En av respondenterna assisterade olika företag under pandemin i sin roll som auktoriserad redovisningskonsult. Många kunder bestod av enskilda och små näringsidkare där många var jordbrukare och hantverkare. Respondenten berättar att även om alla kunder behärskar svenska väl har det ändå varit svårt för dem att ta till sig ansökningsförfarandet. De äldre kunderna var ovana att hantera datorer medan de yngre hade en större datorvana. Trots en större datorvana fanns det en utbredd osäkerhet och rädsla för att göra fel i sina ansökningar, något som redovisningskonsulten uttrycker så här:

"Eftersom en del av mina kunder har jag haft i 30, 40 år så att jag känner dem ju ganska väl. Men man kan säga att nästan alla upplever att det är väldigt svårt att ta till sig all information, och det gäller även yngre företagare. De är lite duktigare på att hantera datorer men de är otroligt osäkra och de är rädda för att göra fel. [S]å jag har haft mycket mer att göra under denna pandemi än vad jag trodde att jag skulle ha, för att de är så osäkra och de vill stämna av och de vill diskutera vad de ska söka, inte minst när det var som värst".

Redovisningskonsulten beskriver hur många kunder inte förstod hur de skulle ansöka eller vilka stöd de kunde söka:

"Jag kunde förstå det [regelverket], men inte min kund? Nej, nej, nej, alltså det är nog så att de flesta som jag har hjälpt de hade aldrig sökt, överhuvudtaget, men de kom ju till mig i stället". (Auktoriserad redovisningskonsult)

Respondenten vittnar om problem med att få kontakt med Skatteverket och menar att det hade underlättat om det funnits specifika kontaktvägar till myndigheten för att kunna sätta sig in i informationen snabbt och vara behjälplig. Långa väntetider i telefon gjorde att arbetet tog längre tid. Trots respondentens långa erfarenhet av att arbeta med Skatteverket och alltid tidigare fått bra hjälp, var det svårt under pandemin att få tag i någon som var väl insatt.

I en annan intervju uppger en respondent att ansökan som skickades in hanterades godtyckligt beroende på vilken handläggare som hanterade ärendet. Även om bemötande och kontakt var proffsigt upplevde hen att tolkningarna av regelverket varierade.

Den samlade bilden från företagen var ändå att de var nöjda med kontakten med Skatteverket och deras hantering av omställningsstöden.

I det här avsnittet har fokus legat på respondenternas uppfattning av administration och handläggning av stöden. I nästa avsnitt redogörs för respondenternas uppfattning av hur de enskilda stöden utformades och användes av företagen.

3.4 Företagens erfarenheter av hur stöden utformades för korttidsarbete och omställningsstöd

Som beskrivs i det inledande kapitlet utgjordes de två största statliga pandemistöden av stöd vid korttidsarbete och omställningsstöd (i dess olika former). Stödet för korttidsarbete hanterades av Tillväxtverket och omställningsstödet av Skatteverket. Det var också dessa stöd som de intervjuade företagen hade störst erfarenhet av, varför de också upptar störst utrymme i rapporten.

Rapporten tar även upp andra pandemistöd som framkom under intervjuerna som ersättning för sjuklönekostnader, hyresstöd, olika typer av kulturstöd, skatteansänd och sänkta arbetsgivaravgifter. Stöd från kommuner och regioner nämns också.

3.4.1 Stöd vid korttidsarbete – större branschspecifik flexibilitet behövs

I tidigare studier lyftes uppfattningen att pandemistöden inte tog hänsyn till branschspecifika aspekter (se t.ex. Tillväxtanalys, 2022:02; Tillväxtanalys, 2021:11). En del av kritiken grundade sig på att stödet vid korttidsarbete i alltför stor utsträckning var utformat för tillverkningsindustrin. Under intervjuerna med företagen bekräftas den uppfattningen. Samtidigt som respondenterna förstår att det var svårt att detaljstyra stöden, menar de att det bör finnas en större flexibilitet i framtida stödsystem där hänsyn tas till olika branschens specifika behov och förutsättningar.

De aspekter som respondenterna tar upp berör

- oregelbundna anställningar i form av säsongsanställningar eller timanställd arbetskraft
- oregelbundna inkomstflöden som försvårar nyttjandet av stödet vid korttidsarbete då inkomsterna inte nödvändigtvis sammanfaller med den tid som arbetet får utföras på.

Aspekterna ovan exemplifieras av respondenter inom turistbranschen och hotell- och restaurangbranschen där oregelbundna anställningar är vanliga. När det gäller oregelbundna inkomstflöden exemplifieras det av taxibranschen där det finns en uppfattning om att de enskilda åkarna skulle begränsas inkomstmässigt genom stödet vid korttidsarbete, eftersom det inte är självklart att de får kunder under just de timmar som de får arbeta.

En respondent i ett mindre företag upplevde också svårigheter kring ansökningarna. Respondenten hade en anställd som var hemma för vård av sjukt barn och en som sade upp sig, något som skapade avbrott i ersättningsperioden. Så här berättar respondenten:

"Det var inte lätt att förstå vad man ska fylla i, hur mycket procent tre månader framåt, hur mycket ska de vara hemma. Tänkte att om jag fyller i max så får jag betala tillbaka". (Respondent i Hår- och skönhetsvårdsbranschen)

Respondenten uppger att hen hela tiden utgått från att betala tillbaka det stöd som var överskjutande, medan Tillväxtverket ville att hela ersättningssumman skulle återbetalas. Initialt fick respondenten stödet snabbt. Oklarheterna kom senare och hela processen tog två år. Som liten aktör uppger respondenten att det var svårt att motsätta sig Tillväxtverket och att förstå vad som gällde. Det krävdes mycket administration att sätta sig in i stöden, hantera ansökningssystemen och processerna – samtidigt som den egna verksamheten skulle skötas i den mån det gick. Det upplevdes som en stor belastning av denna och andra enskilda näringsidkare. Även om respondenten ovan fick en personlig handläggare på Tillväxtverket efter en tid, slutade den personen och det gick inte längre att komma fram på det telefonnummer som uppgetts.

3.4.2 Stödet vid korttidsarbete fungerade olika bra beroende på företagets verksamhetstyp

En respondent i hotell- och restaurangbranschen menar att hen i större utsträckning hellre hade sagt upp personal och låtit färre arbeta mer. Hela processen med att schemalägga och tillgodose olika önskemål visade sig vara väldigt administrativt betungande och det var även krångligt att "lappa ihop" scheman. Respondenten säger: *"Nu i efterhand, om det händer igen så skulle man säga upp och slimma ner och låta dem jobba fulltid."*

Att erfarenheten av stödet vid korttidsarbete varierar förtydligas av en annan respondent som är verksam i en annan bransch och i ett större företag. Hen uppger att stödet vid korttidsarbete var avgörande för att inte behöva avskeda personal. Företaget varslade – och sade upp i omgångar – totalt cirka 400 medarbetare (företaget hade som lägst 400 anställda under coronapandemin). Genom stödet vid korttidsarbete kunde de ändå behålla 100 anställda "på avbytarbänken" och slapp sätta i gång rekryteringsprocesser, vilket var till hjälp enligt respondenten.

Det som skiljer respondenterna ovan är bland annat att det finns olika dominerande anställningsformer hos personalen inom respektive företag. Den senare har fler anställda på deltid och den förra har en mindre personalstyrka och andra typer av anställningsformer.

Även inom andra företag visade det sig att det fanns skillnader. En respondent hade initialt svårt att kvalificera sig för stödet vid korttidsarbete, eftersom organisationen arbetade inom olika verksamhetstyper som citatet visar.

"Sen kom det här korttidspermitteringsstödet. Det var ju inledningsvis väldigt svårt att förstå. [...] Men jag kan säga att nu i efterhand är nog det som i alla fall vi tycker har fungerat bäst. Däremot var det ju så här från början när det här stödet kom, då var det ju för fyrkantigt. För det var ju så att då skulle man ingå avtal med all personal på individbasis, och som jag kommer ihåg det så var det så att all personal skulle ... gör du det för en så måste det göra för alla, och för oss då, så slog det liksom helt fel eftersom vi har flera typer av affärsverksamhet. Det var en väldig skillnad. På vår digitala avdelning så var det fullt ös. Liksom, på vissa marknader som fortfarande var i gång var det ju liksom inget problem. Butiken var ju katastrof, lagret katastrof. För företag med flera affärsverksamheter och kanske då verksamhet på flera olika geografiska platser, då fanns det inget val för oss. Det var liksom alla eller ingen. Så vi kunde inte söka det stödet heller inledningsvis". (Respondent i Kultur-, nöjen- och fritidsbranschen)

Det finns ofta en gråskala i respondenternas erfarenheter av stöden och stödsystemet. Som ovan anges upplevdes stödet vid korttidsarbete inledningsvis som svårt att förstå och även svårt att applicera på en organisation som gick bra inom vissa verksamheter men inte inom andra. Men när stödet modifierades var det något de hade mest nytta av. Tidsaspekten blir därför central att ta hänsyn till, både då företagen "lärt sig" stöden och när stöden efterhand anpassades.

Tillväxtverket (2021) har uppmärksammat att stödet vid korttidsarbete fungerade i varierande grad i olika verksamheter. Myndigheten anser att stödet fungerade väl för verksamheter med regelbunden produktion, låg personalomsättning och fasta anställningsvillkor. Däremot fungerade inte stödet lika bra i mindre företag med få anställda, med säsongsbetonade, tidsbegränsade eller behovsanställningar. För dessa företag var det svårare att utnyttja stödet.

3.4.3 Omställnings- och omsättningsstöd – två olika stödformer

Parallellt med stödet vid korttidsarbete var omställningsstödet ett av de stöd som betalades ut i störst omfattning under coronapandemin. I intervjuerna nämns omställningsstödet ofta i samband med omsättningsstödet. Skillnaden mellan de båda stödformerna är följande:

- Omställningsstödet kunde sökas av alla företagsformer och gav stöd för fasta kostnader. Stödet administrerades av Skatteverket.
- Omsättningsstödet riktades till enskilda näringsverksamheter och handelsbolag och ersatte omsättningstapp oberoende av till exempel fasta kostnader⁹. Stödet administrerades av Länsstyrelsen i Västra Götalands län och Boverket.

De erfarenheter som kom fram i intervjuerna baseras i hög grad på företagens organisationsform. De mindre företagen beskriver att de inte kunde söka omställningsstöd, men när omsättningsstödet lanserades upplevdes det som användbart. En respondent från taxibranschen beskriver att omsättningsstödet riktat till enskild

---

⁹ Omsättningsstödet lanserades i slutet av 2020.

näringsverksamhet fungerade mycket bra för de företag som nyttjat stödet inom organisationen.

En annan respondent som driver enskild näringsverksamhet, beskriver också att omsättningsstödet var bra men menar att det borde lanserats mycket tidigare.

3.4.4 Problem vad som räknades som fasta kostnader

De aspekter som återkommer när företagen ansökt om omställningsstödet är vilka kostnader som fick räknas med som fasta kostnader. Bussföretagen inom transportbranschen menar att det hade varit bra att få räkna vissa branschspecifika kostnader som fasta kostnader. De upplever att Skatteverket hade ett fyrkantigt sätt att beräkna stöden på som respondenten nedan beskriver så här:

"[...] de [Skatteverket] vägrar se den grundkostnad vi behöver ha för att bygga vår produkt. Det tar de inte in som en kostnad för oss. Och man måste kunna sätta sig in i att företag fungerar på olika sätt. [...] Olika företag bygger sin produkt på olika sätt. Bränslekostnaden är ju självklar, den får vi dra av som en fast kostnad, det förstod Skatteverket. Men att vi ska ha kostnader för att vi ska betala någon för att vi ska få stanna våra bussar på en hållplats, det kan de inte förstå. Men vi kan inte ta emot gäster i farten, vi måste stanna, och då får vi en kostnad för det. Och den kostnaden tycker inte de hör till men [...] vi måste köpa in den". (Respondent i Transport- och magasineringsbranschen)

Även andra aktörer i transportbranschen har liknande erfarenheter där städning av bussar inte räknas som en giltig fast kostnad att göra avdrag för, samtidigt som städning av lokaler ger rätt till avdrag. Inte heller parkeringar och uppställningsplatser utomhus för bussar berättigade till stöd, medan däremot garageplatser gjorde det.

3.4.5 Stöden var inte anpassade till oregelbundna inkomstflöden

Precis som med stödet vid korttidsarbete upplevde företag med oregelbundna inkomstflöden att omsättning- och omställningsstöden inte fungerade för just deras verksamhet. Anledningen var att verksamheten var säsongsbaserad eller hade ojämna affärsprocesser med långa ledtider. Så här beskriver en respondent problemet:

"Minskar min omsättning i februari från 500 000 till 100 000. Då fick jag 24 000. Hade den sjunkit från 500 000 till 250 000 så hade jag också fått 24 000. Men de här andra sex månaderna ... då fick jag ingenting. Så det var ju inte anpassat till de som har säsongsbetonad verksamhet, som jag [...]. Alltså jag tjänar pengar sex månader om året, och så tjänar jag noll kronor sex månader om året. Och jag fick ju bara bidrag när omsättningen minskade, men minskar det med noll till noll, lite överdrivet nu [...] då fick jag ingenting". (Respondent i Resebyrå- och turistbranschen)

Respondenten ovan ansökte en gång om omställningsstöd, men upplevde att det var för komplicerat. Men även omsättningsstödet fungerade inte fullt ut för respondenten. En annan respondent anger följande:

"[...] det där omsättningstappet enligt, som jag minns det här omställningsstödet, då skulle du visa att du direkt hade tappat omsättning, men vårt problem är att ... säg att vår omsättning i mars, den är kanske från september året före. Så det blir jättekonstigt. Det lilar inte alls i vår affärsmodell [...]" (Respondent i Kultur-, nöjen- och fritidsbranschen)

En erfarenhet som finns hos vissa respondenter är att det uppstår problem när stödsystemet är baserat på intäktsflöden som inte speglar hur situationen ser ut "just nu" och därför blir oförenlig med de periodiseringar som stödsystemen utgår från. Som respondenten ovan beskriver som intäkternas långa ledtider.

3.4.6 Omställningsstöd för företag drabbade av restriktioner

Ett speciellt omställningsstöd fanns också i form av omställningsstöd för särskilt utsatta företag. Stödet var riktat till företag som drabbades av restriktioner som till exempel företag som anordnar allmänna sammankomster och offentliga tillställningar.

En respondent menar att skillnaden mellan rekommendationer och restriktioner påverkade vilka stöd de beviljades. Respondenten som verkar i hotellbranschen menar att eftersom de inte var förbjudna att inackordera gäster på sina hotell kunde de inte betecknas som särskilt drabbade utan indirekt drabbade. Även om respondenten själv upplever att de blev direkt påverkades av förbudet mot allmänna sammankomster, ansåg inte Skatteverket det. Så här säger respondenten:

"Så en stor sammankomst med 50 000 personer på Ullevi kunde man inte ha, Live Nation och den konsertarrangören blir alltså drabbad. Men det faktum är ju att de här personerna, 50 000 som kommer och tittar på Håkan Hellström, de flyger eller åker bil in till Göteborg, bor på hotell och går på restauranger. Men då hävdar Skatteverket och juristerna där att "nej, ni har ju inte stängt hotellet. Ni har påverkats indirekt" vi kan ju visa att för två, tre år sedan när Håkan Hellström spelade, då hade vi 100 procents beläggning. Alla rum var sålda till jättehöga priser. 2020 och 2021 har vi inte haft någonting. Då har vi 30 procents beläggning och 70 procent ledigt. Då hävdar ju vi att det hänger ihop och då säger de "bevisa att det hänger ihop, bevisa att de personer som inte åkte på den här konserten att de skulle ha bott hos er". Det är ju totalt omöjligt att bevisa, eller hur?" (Respondent i Hotell- och restaurangbranschen)

Det respondenten påpekar är att skillnaden mellan rekommendation och restriktion blir avgörande för företagets möjlighet att beviljas stöd, vilket fick stora konsekvenser för hotellbranschen. Ett stöd de uppfattade var utformat för att träffa just deras bransch.

3.4.7 Ägarbyten påverkade möjligheten till omställningsstöd

Företagen lyfter även fram problem med att få omställningsstöd när det skett ägarbyten. I ett företag skedde ett ägarbyte i samband med köp av ett annat företag. Det innebar att företaget inte kunde räkna med samma omsättning som tidigare år och därmed inte heller kvalificerade sig för stöd. När coronapandemin bröt ut blev det ett stort omsättningstapp, men i och med ägarbytet var de inte berättigade till något omställningsstöd. Det berodde på att de saknade jämförelsetal från tidigare år. Även om respondenten förstår att det kan finnas de som ser möjligheter att tillskansa sig stöd som de inte är berättigade till, efterfrågar företagen ändå en viss flexibilitet. Om de varit berättigade till stöd hade det handlat om stora summor. Samma respondent anger att de flyttade fram en företagsfusion för att inte samma sak skulle hända i det företaget.

Även en ekonomirådgivare som hjälpte en enskild näringsidkare under februari 2020 att ombilda företaget till aktiebolag, beskriver en liknande situation. Företaget hade varit aktivt i trettio år och vid ett generationsskifte beslutades om ombildning till aktiebolag. I och med det gick det inte att få vare sig omställnings- eller omsättningsstöd. Den ekonomirådgivare som hjälpte företaget genom denna process berättar:

"Och sedan så småningom kom det fram att de skulle kunna överklaga men det var en sådan komplicerad process så att ... och då hade de kommit i gång lite grann så de brydde sig aldrig. De orkade helt enkelt inte. Och det är ju också ett dåligt tecken tycker jag. [...] Hade de bara kontaktat mig så jag hade kunnat prata med dem [myndigheterna] och att jag hade fått någon person [att prata med] med det fanns ju liksom inte ens, så att jag fick veta vem vi skulle vända oss till utan det var bara ett klart nej". (Auktoriserad redovisningskonsult)

För företaget innebar ombildningen att man diskvalificerades från stöd. Samtidigt uppger respondenten att en möjlig överklagandeprocess upplevdes som övermäktig. Det kan vara ett uttryck för att små företag som saknade resurser i form av kunskap och rätt nätverk inte överklagade beslut som de var missnöjda med eller inte sökte stöd som de var berättigade till.

3.4.8 Koncernstrukturen påverkade stödnivån vid omställningsstöd

De respondenter som representerar företag som ingår i koncerner beskriver hur de sammantaget (relativt sin storlek) inte kunde söka lika mycket stöd jämfört med om de i stället hade bestått av enskilda näringsverksamheter utanför en koncernstruktur. Även om beräkningarna baserades på de enskilda dotterbolagen innebar det att de slog i stödtaket relativt snabbt. En av de intervjuade respondenterna som företräder en stor koncern med företag över hela Sverige, uppgav att de snabbt slog i taket när de sökte omställningsstöd.

En annan respondent, delägare i ett företag med cirka 500 anställda, anger att de var berättigade till stöd och fick stöd, men att koncernstrukturen gjorde att nivån på stödet begränsades. Det berodde på kostnader som räknades som koncerninterna¹⁰ och inte bedömdes berättiga till stöd.

Även om det finns ett missnöje med stöden och hur de var utformade är det inte ett generellt missnöje utan det varierade beroende på företagets storlek och utformning.

3.4.9 Andra statliga pandemistöd till näringslivet

I intervjuerna nämner flera respondenter olika stöd som företagen fick ta del av. Några är avdrag som sker automatisk, medan andra måste sökas och ytterligare andra, så kallade anstånd, mer liknar lån. I den mån stöden lyftes fram av respondenterna som deltog i studien, tas de även upp i rapporten. Det innebär att stödåtgärder som till exempel täckta sjuklönekostnader och sänkta arbetsgivaravgifter – som varit stora och omfattande pandemistöd – inte finns med.

Studien fokuserar i första hand på pandemistöd där företagen ansökt om och haft kontakt med berörda myndigheter. De täckta sjuklönekostnaderna har till exempel inte inneburit en aktiv kontakt med berörda myndigheter genom ansökningar och kompletteringar. Det "har fungerat smärtfritt" som en av respondenterna uttrycker det. De gäller speciellt för branscher där man inte kunde arbeta på distans som taxinäringen som därmed var särskilt utsatt. Det innebär att de stöd som rapporten tar upp inte

---

¹⁰ Skatteverket menade att koncerninterna kostnader inte ska beaktas vid beräkning av stödet då "det finns risk för att stöd beräknades fler än en gång för vad som huvudsakligen utgör samma kostnad. En sådan situation skulle kunna uppstå exempelvis om lån vidareförmedlas i flera steg inom en koncern eller om en tillgång hyrs i flera led. (Ds 2020/02322/S2).

baseras på stödets storlek eller omfattning utan på respondenterna erfarenhet av vissa stöd. De övriga pandemistöd som respondenterna tar upp består av

- hyresstöd
- kulturstöd
- skatteanstånd
- stöd genom kommuner och regioner.

3.4.10 Hyresstödet

Hyresstödet som ska stödja lokalhyresgäster att betala hyra, är ett statligt stöd och hanterades av Länsstyrelsen i Västra Götalands län och Boverket. Några respondenter uppger att de inte alls övervägde att söka stödet och heller inte kontaktade sin hyresvärd om det, möjligen då ansökningen var mer riktad till hyresvärdarna. Men i vissa fall har verksamheter fått hjälp av hyresstödet genom att de bostadsrättsföreningar företagarna hyr sina lokaler av, ansökte om hyresstödet. De respondenter som har erfarenhet av hyresstödet menar att det varit till god hjälp.

En av respondenterna hyr en lokal av en mindre hyresvärd och uppger att stödet underlättades av en bra relation mellan dem och hyresvärden. En restaurangägare uppger att hen blev kontaktad av bostadsrättsföreningen hen hyr av och själv inte behövde göra något för att få ta del av hyresstödet. Den sänkta månadskostnaden var till stor hjälp. Hanteringen av hyresstödet upplevdes som smidig att söka men att handläggningstiden drog ut på tiden. Om en ansökan gjordes i juni kom pengarna i november.

En reflektion är att det är centralt att följa upp hur hyresstödet fungerade genom kontakter med hyresvärdarna som ansökte om stödet. Det är även centralt att lyssna på hur små bostadsrättsföreningar hanterade stödet, vilka ofta leds av förtroendevalda med begränsade resurser. Ett sådant perspektiv ligger emellertid utanför denna studie.

3.4.11 Kulturstödet

Under intervjuerna kom det fram att flera företag även driver företag som kan klassas som kulturverksamhet, vilket kvalificerar dem att söka pandemistöd från Kulturrådet. De respondenter som sökte dessa stöd är företag som arrangerar event, mässor, konserter och även är aktiva i delar av kulturbranschen. Den stora skillnaden respondenterna uppfattar mellan Kulturrådets stöd och de andra stöden de ansökt om, är att ansökningsprocessen var enklare gentemot Kulturrådet. Däremot anser många att det var svårt att få insyn i ansöknings- och beslutsprocessen.

Det respondenterna reagerade på vid ansökningsprocessen var att ansökningarna var utformade på ett annorlunda sätt jämfört med till exempel Tillväxtverkets och Skatteverkets ansökningar. De näringslivsinriktade stöden uppfattades som mer fokuserade på företagets räkenskaper och historiska resultat medan Kulturrådets ansökningar uppfattades som "freestyling", som en respondent inom eventbranschen uttryckte det. Respondenterna syftade på den del av ansökan där ett projekt skulle beskrivas i fritext, något som de menar skiljde sig från ansökningarna från Tillväxtverket och Skatteverket.

I intervjuerna lyftes även beslutsprocessen av stöden fram och en genomlysning av vilka som tog besluten och hur många som deltog i beslutsprocessen. Respondenterna framhöll att det inte var tydligt varför de inte tilldelades stöd, eftersom det i vissa fall saknades en motivering vid ett avslag. Det uppfattades också som otydligt vem som hade varit med och tagit besluten. En respondent tyckte att det var konstigt att ett statligt pandemistöd delades ut på det sättet.

En annan respondent uppgav att de försökte få tag i dokumentation av besluten genom juridisk hjälp. Juristen uppgav att materialet fanns där, men att det inte lämnades ut då det klassades som arbetsmaterial av Kulturrådet. Om de ville överklaga hanterades överklagan av Kulturrådet och inte av en extern aktör. Respondenten menar att den centrala frågan är hur processen gått till internt, inte vilka som fick stöd.

3.4.12 Skatteanståndet

Flertalet av de intervjuade företagen uppgav att de ansökte om skatteanstånd, både de stora koncernerna och de enskilda företagarna. Sveriges Radio fann i en granskning (se Kireeva, 2020) att 10 procent av de drygt 30 000 företag som fram till juli 2020 sökt anstånd, drog tillbaka sin ansökan. I en departementspromemoria Ds 2021/04052 föreslogs att redovisningsperioderna för anstånden skulle utökas.

Även om stödet användes av vissa av de intervjuade företagen fanns det ändå en rädsla hos några av dem att bidra till en ackumulerad skuldsättning som sedan skulle bli svår att betala tillbaka. En respondent undvek till exempel aktivt att nyttja skatteanståndet av just den anledningen enligt följande synpunkt:

"Skatteverket och kommunen de kom ut med att man fick uppskov på skatt och moms och vatten och avloppsfaktura och allt sådant där. Det har jag aldrig använt, det kändes inte rätt, det kändes som att ta ett lån och sedan bygga på hela tiden utan att veta: när är den här pandemin förbi? När tjänar jag pengar igen?" (Respondent i Resebyrå- och turistbranschen)

En respondent i taxibranschen menar att anståndet har nyttjats av många enskilda åkare anknutna till dem. Även om det hjälpte dem är de oroliga för hur det kommer att slå i framtiden. Det var positivt med tidsfristen som gavs, men det är fortfarande oklart hur det kan drabba dem som utnyttjade stödet.

Andra respondenter anser ändå att anstånden var ett starkt stöd som respondenten nedan uttrycker det:

"Anstånd med betalning skatter och avgifter har såklart varit ett starkt stöd och för oss framför allt bra i dialogen med våra andra kreditgivare. Det är också bra att tidsfristen har förlängts löpande i takt med att restriktionerna har förlängts och pandemin dragit ut på tiden".
(Respondent i Kongress- och mässbranschen)

Dock anger man att räntesatsen och framför allt anståndsavgiften var för hög. Hur dessa anstånd kommer att påverka företag i framtiden är fortfarande oklart. Trots att anstånden som sagt varit till hjälp för många företag finns risken att de bygger upp en framtida skuld.

3.5 Stöd genom kommuner och regioner

Respondenterna har kommit i kontakt med olika typer av andra stöd. Ett av dem är stöd från regionala eller kommunala organisationer. Anstånd med kommunala avgifter var också ett stöd som erbjöds, även om respondenten i fråga inte utnyttjade det av rädsla för att bli skuldsatt.

Några respondenter har fått investeringsstöd via sin region för att utveckla verksamheten. Det handlade till exempel om att utveckla webbsidor för att utöka kundbasen eller att utveckla verksamheten så den kunde fortsätta trots införda restriktioner. Även kommunala organisationer som samarbetade med det lokala näringslivet var aktiva. Trots att det inte nödvändigtvis handlade om ekonomiskt stöd utan om samarbeten mellan kommun och lokalt näringsliv, gav det erfarenhetsutbyte som upplevdes som positivt.

I nästa kapitel kommer företagens perspektiv att ramas in av näringslivets branschorganisationers perspektiv på de statliga pandemistöden.

4. Branschorganisationernas erfarenheter av de statliga pandemistöden och stödsystemen

4.1 Sammanfattande reflektioner

I kapitlet beskrivs de uppfattningar som förts fram av ett antal branschorganisationer. Kritiken är i många fall samstämmig med den kritik som lyftes fram i intervjuerna med företagen i kapitel 4.

Kritik höjs mot långa handläggningstider och bristen på insyn i ansökningsprocesserna. Man är även kritisk till hur informationen förmedlades från politiskt håll. Precis som under intervjuerna med företagen riktades kritik mot utformningen av stöden och även mot att stödnivåerna var för låga.

Det gemensamma för studiens branschorganisationer är att de delar en rädsla för konkurser på grund av otillräckliga stödsystem. Även de olika stödets utformning kritiserades av branschernas organisationer.

4.2 Disposition av kapitlet

I avsnitt 5.3 beskrivs en generell kritik mot långa handläggningstider och även brister i ansökningsprocessen liksom brister i information och kommunikation. I avsnitt 5.4 beskrivs kritiken mot utformningen av de enskilda stöden.

4.3 Branschorganisationernas uppfattning om administration och handläggning

I de diskussioner och debatter som omgärdade de statliga pandemistöden har olika bransch- och intresseorganisationer varit mer eller mindre tongivande. Coronapandemin slog olika hårt mot olika branscher, och de branschorganisationer som representerar drabbade branscher var speciellt aktiva i debatten.

De branschorganisationer som återkommer i debatten är Visita som är besöksnäringens branschorganisation och Transportföretagen som representerar transportbranschen. Dessutom var olika kulturorganisationer aktiva i debatten.

4.3.1 Långa handläggningstider gav kritik

Flertalet branschorganisationer anger att regeringen initialt var inlyssnande inför deras krav på utformning av pandemistöden. Trots det är de kritiska till hur stöden och ansökningarna hanterades.

En återkommande kritik rör handläggningstiderna. Både Visita och Transportföretagen påtalar att handläggningstiderna måste kortas och menar att företag riskerar att gå i konkurs medan de väntar på utbetalningar. De påtalar även att administrationsprocessen av stödutbetalningarna var för krånglig, vilket försenade ansökningar och avstämningar och i förlängningen innebar att företagen missade tidsfrister (Dunér, 2020; Dunér, 2021; Siljhammar & Granevärn, 2021).

Siljhammar och Granevärn (2021) hänvisar till missade tidsfrister som en konsekvens av driftstörningar i Tillväxtverkets ansökningsystem och handhavandefel i handläggningsprocessen, något Transportföretagen i ett remissvar menar inte ska belasta företagen (Thorsell, 2021). Även Svenskt Näringsliv anser att det var anmärkningsvärt att stödutbetalningarnas tidshorisont utformades efter den tid den tillämpande myndigheten ansåg att det tog att bygga ett it-system. De kritiserade att det tog sex månader att skapa ett system för att kunna ta emot ansökningar (Lidefelt & Kashefi, 2021).

4.3.2 Brister i ansökningsprocessen

Företagens insyn i själva ansökningsprocessen var bristfällig. Filippa Lagerqvist, ekonomichef på Aviator – ett företag som utför marktjänster på bland annat Arlanda – menar att bristen på insyn skapade ovisshet. Lagerqvist menar vidare att bristen på transparens skapade en ad-hoc-situation för företagen och tvingade dem till kortsiktiga lösningar. Lagerqvist säger också att man hoppades att de nya reglerna om revisorsintyg som infördes i november 2020 när stödet förlängdes, skulle snabba på utbetalningsprocessen. När det inte blev fallet innebar det i stället att revisorsintyget snarare blev en kostnad för företagen (Transportföretagen, 2022).

4.3.3 Bristfällig information och kommunikation ställde till problem

Kritiken av omställningsstödet handlade om att informationen var otydlig om vilka företag som kvalificerade för stödet, något som Visita påtalade under stödets tidiga versioner (Siljhammar & Lundin, 2020; se även Bondesson & Mörman, 2020). Stödet delades enbart ut till företag vars omsättning minskade som en direkt konsekvens av spridningen av covid-19. Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) menar att det i många fall kunde vara svårt att fastställa orsaken till omsättningsminskningar och att osäkerhet kunde uppkomma hos företag och myndigheter som en konsekvens av det (Bondesson & Mörman, 2020).

Patrick Krassén, skattepolitisk expert på organisationen Företagarna, menar att stödet vid korttidsarbete och omställningsstöden var de viktigaste pandemistöden för företagen. Han bedömde att informationen från Skatteverket generellt var tydligast när det gällde anstånd, sänkta arbetsgivaravgifter och omställningsstöden. Däremot menar han att den politiska informationen inte alltid var lätt för företagarna att förstå. Krassén syftade här på det stora tidsspännet mellan det som presenterades som förslag vid Regeringens presskonferenser till att det resulterade i ett konkret stödsystem. Så här säger han: " ... *ansökningsperioden [...] öppnar om först två månader och sedan en handläggningstid på några veckor. Så det gjorde att saker kom ut i media som man sedan inte kunde hitta information om på myndighetens hemsida.*"

Krassén påpekar att tidsspännet – som innebar att stöden rent konkret låg månader in i framtiden – inte var tydligt för företagen. Det innebar att de som organisation fick agera som mellanhand om stödets utformning, stödets olika perioder och annan information till medlemmarna.

Krassén bekräftar den bild som kom fram i intervjuerna i kapitel 4, som innebär att Skatteverket lyckades bättre i sin kommunikation än Tillväxtverket. Han menar att en

skillnad är att Skatteverket agerade proaktivt genom att snabbt återkoppla för eventuella kompletteringar av ansökningar för att inte ha ansökningar liggande. Medan tiden tenderade att dra ut för återkoppling och komplettering när det gällde Tillväxtverket. Så här säger Krassén:

"[...] upplevelsen är att det som Skatteverket hanterade var mycket smidigare. Och det var upplevelsen också från enskilda näringsidkare att när man väl fått sin ansökning behandlad så kom pengarna ganska snabbt på skattekontot medan på Tillväxtverket, där var det tidvis väldigt, väldigt långa köer och dålig återkoppling och liknande. Det gjorde att eftersom man betalar löner till personal som inte jobbade var man beroende av pengar. [...]. Och vi stod i valet och kvalet om vi skulle råda våra medlemmar som hörde av sig att börja säga upp sin personal i stället för att ha den permitterad". (Krassén)

En aspekt för att öka snabbheten i stödsystemet, menar Krassén, skulle varit ett ökat fokus på att betala ut pengarna och sedan vara inställd på att göra efterkontroller senare. Speciellt för de företag som fått godkända utbetalningar tidigare perioder.

4.4 Branschorganisationernas kritik mot hur de enskilda stöden utformades

Utöver den administrativa hanteringen av de statliga pandemistöden finns det även kritik mot hur de enskilda stöden utformades. Precis som tidigare är det även här de största stöden – stödet vid korttidsarbete och omställningsstödet – som får kritik.

4.4.1 Stödet vid korttidsarbete var bra men kritik finns

Den generella uppfattningen av stödet vid korttidsarbete är positiv bland näringslivets branschorganisationer, samtidigt som det finns en omfattande kritik mot stödets utformning, omfattning och handläggning. Initialt ges uttryck för att stödet var väl utformat, konkret och till stor hjälp under coronapandemin och att hastigheten med vilket stödet infördes bidrog till detta synsätt (Transportföretagen, 2022; Castilla, 2020).

Utöver de positiva uppfattningarna av stödet vid korttidsarbete framförs kritik, speciellt mot ersättnings- och permitteringsnivåerna, men även som ett ojämnt stöd beroende på branschtillhörighet och anställningsformer inom den specifika branschen. Där det för vissa branscher varit ett kraftfullt stöd har det i andra branscher inte varit till hjälp.

Transportföretagen (Thorsell, 2021) menar att stödnivåerna var alltför låga. En återkommande kritik var också att stödet utformades med tillverkningsindustrin som målgrupp, vilket försvårade för andra branscher att kvalificera sig för stödet (Siljhammar & Granevärn, 2021; Hidesten m.fl., 2021).

Det finns även ett missnöje med lagen om undantagsmöjligheter för återkrav, som innebär att stödet ska betalas tillbaka om det finns fel i ansökan. Här har man uppfattat myndigheternas tolkningsramar som alltför snäva (Hidesten m.fl. 2021). Thorsell (2021) menar att Tillväxtverket felaktigt tolkade lagen om undantagsmöjlighet för återkrav och enbart lät dödsfall eller allvarlig sjukdom berättiga till undantag. I stället ville man se en utökning av tolkningen av undantagsberättigandet.

4.4.2 Omställningsstödet – mest kritik från besöksnäringen

Den initiala kritiken mot omställningsstödet kom framför allt från besöksnäringen. Branschorganisationen Visita var kritisk till att stödet baserades på motsvarande månader föregående år, vilket de menar utestänger nystartade och säsongsbaserade företag. Visita menade också att den föreslagna stödperioden var alltför kort.

Svenskt Näringsliv ansåg att den högsta möjliga ersättningsnivån borde vara 90 procent för små företag, något det tog upp i ett remissyttrande av förslaget på det förlängda omställningsstödet för augusti till december 2020. Små företag föreslogs även få stöd för upp till 75 procent av sina fasta kostnader, vilket beskrevs som en träffsäker åtgärd. Att förlänga stödet framhölls som nödvändigt för att undvika företagsnedstängningar och uppsägningar (Fall & Lidfeldt, 2020).

I samband med att stödet förlängdes till november 2020 höjdes också gränsen för omsättningsminskning mot jämförelsemånaderna och även stödtaket per företag minskades (se vidare Tillväxtanalys, 2022:04). I en artikel i branschtidningen Besöksliv är Jonas Siljhammar, vd för Visita, kritisk mot förändringen. Siljhammar menar att sänkningen av stödtaket kunde innebära att "stora och i grunden livskraftiga företag som ger jobb till tusentals människor över hela Sverige. Att nästan ta bort stödet för dem är oerhört märkligt och riskerar att ännu fler förlorar jobbet" (citerat i Dunér, 2020).

Det fanns en rädsla att neddragningen av stöden skulle innebära att människor över hela Sverige riskerade arbetslöshet och att företag gick i konkurs. Även en representant för Svensk Näringsliv menade att konkurserna kommer att ta fart igen och pekade på företagens likviditetsbehov innan stöden hinner betalats ut (Bolter, 2020).

Branschorganisationen Fastighetsägarna kommenterade i ett remissyttrande om förlängning av stödet och föreslog samma nivåer för omsättningstapp som rådde under stödets initiala utformning (Holmestig & Öhrström, 2020; se även Siljhammar & Jakobsson, 2020). Fastighetsägarna hänvisade till att hotellbranschen med många större företag, kunde drabbas hårt och långvarigt av ett lägre stödtak (Holmestig & Öhrström, 2020; Siljhammar & Jakobsson, 2020). Siljhammar och Jakobsson (2020) pekade i ett remissyttrande på att den nya beräkningsmodellen missgynnade säsongsbaserade företag som är vanliga i turistbranschen.

4.4.3 Stödnivåerna för omställningsstödet var för låga

Kritik mot tidiga versioner av omställningsstödet var även att stödnivåerna inte var tillräckligt höga för att företag med låga fasta kostnader kunde få stödet. Stödet förändrades i omgångar och i februari 2021 förändrades modellen för hur stödet skulle beräknas så att även lönekostnader fick räknas med som fasta kostnader (Tillväxtanalys, 2022:04). Den nya beräkningsmodellen mötte kritik, främst då den upplevdes ge lägre ersättning om företagen tog ut lägre lön än vanligt. I en e-postkorrespondens med Tillväxtanalys skriver Bawer Coskun, vd på Svenska Taxiförbundet följande:

"Företagare vilka sänkte sitt totala löneuttag under pandemin drabbades negativt då stödet kom att reduceras som en effekt av detta. Det var en olycklig konsekvens av stödet, att företagare som genom att sänka löneuttaget försökte anpassa sin verksamhet till rådande förhållanden, fick lägre stöd än de som trots sviktande kundunderlag bibehöll oförändrat löneuttag. Detta drabbade taxinäringen stort som har fler enmansföretag".

Svensk Industriförening beskriver det nya beräkningssättet som snårigt och att ersättningen långt ifrån täckte det som utlovades (2021). Detta påpekades också i den hemställan som Visita skickade till regeringen i april 2021, där de pekar på att många medlemsföretag upplever den nya beräkningsmodellen som en försämring (Visita, 2021). Man pekar också på att stödet inte berättigar till fasta kostnader som man menar är specifika för rese- och turistbranschen som exempelvis kortinlösenavgifter, omsättningsbaserad hyra, vissa licenser och royalties.

4.4.4 Kritik mot revisorsintyg och rädsla för konkurser

Delar av den kritik som framfördes mot omställningsstödet tidiga utformning av ansökan och handläggning berörde det revisorsintyg som krävdes för stödutbetalningar över 100 000 SEK (se SFS 2020:548). Med ett revisorsintyg gick det att söka stöd på

10 000 SEK. Svenskt Näringsliv och Småföretagarnas Riksförbund riktade kritik mot intygen och menade att kriterierna var spretiga och onödigt krångliga (Thörn, 2020; Fall & Lidelfelt, 2020). Småföretagarnas riksförbund skrev följande i ett remissvar:

"För den verksamhet som inte har kontinuerlig kontakt med en revisor kommer den här föreslagna granskningen att bli betydligt dyrare än de prognostiserade 10 000 kr per redovisning. Dessutom finns det en begränsad mängd revisorer, vilket innebär att de uppskattade 180 000 företag som kan tänkas ansöka om stödet kommer att försenas ordentligt p.g.a. denna regel. Sverige kommer alltså att få se ytterligare ett antal småföretag gå i konkurs på grund av denna stelbenthet". (Thörn, 2020)

Branschorganisationerna befarade att detta skulle innebära ett ökande antal konkurser bland småföretagen. Organisationen Företagarna krävde på sin hemsida att nivån för revisorsintyg borde höjas och beröra ansökningar om stöd för minst 300 000 SEK (Företagarna, u.å.; se även Fall & Lidelfelt, 2020). Även Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) lyfte fram vikten av att underlätta för revisorsintyg. LRF föreslog också att auktoriserade redovisningskonsulter kunde lämna intyg för att minska kostnaderna för små företag (Bondesson & Mörman, 2020).

4.4.5 Kritik mot utformningen av skatteinståndet

Mycket av den tidiga kritiken mot hur skatteinståndet utformades fokuserade på lånekostnader och räntesats. Almegas näringspolitiska chef Andreas Åström menade att räntan egentligen borde vara noll för att motverka konkurser (Almega, 2020). Livsmedelsföretagen instämde i kritiken mot räntesatserna och menade att den höga räntan avskräcker utsatta företag från att ansöka om anstånd och att det bygger ett skuldberg som i framtiden kommer att få stora konsekvenser (Granath & Strömer, 2020; se även Kireeva, 2020). Flera branschorganisationer begärde också att återbetalningstiden förlängdes och att tidpunkten då återbetalningar skulle inledas borde flyttas (Siljhammar & Jakobsson, 2022; se även Thörn, 2020). Anståndstiden förlängdes senare i omgångar.

En representant från Svenskt Näringsliv uppmanade också till att den så kallade Företagsakuten – ett system där staten och bankerna delar på kreditrisken vid utlåning – förlängdes och anpassades individuellt för att undvika en "konkurrexpllosion" (Kreicbergs citerad i Lucas, 2021).

I en debattartikel skriven av företrädare för Svensk Handel, Almega och Visita pekar branschorganisationerna på den undersökning som Svenskt Näringsliv genomförde (Erséus, Johansson & Siljhammar, 2021). Enligt undersökningen beräknades 45 000 svenska företag få anstånd fram till maj 2021. Av dessa verkar tre fjärdedelar inom tjänstesektorn, vilket framhålls som oroväckande med tanke på de stora omsättningstapp man sett i dessa branscher under coronapandemin. De varnar också för att den korta återbetalningstiden riskerar en "våg av företagskonkurser" (Erséus, Johansson & Siljhammar, 2021).

Almegas näringspolitiska chef Andreas Åström menar att "Tre av tio företag klarar sig bara en till två månader med den likviditet de har idag. Skatteansånden är helt nödvändiga för att de ska kunna överleva även om mer behövs". (Åström, citerad i Almega, 2020). Åström menar att rätt beslut tagits men poängterar från Almegas håll att det behövs mer och föreslår att företag ska ha rätt att korttidspermittera sina anställda helt och hållet.

5. Avslutande kommentarer

Det finns troligen ett mörkertal av företag som av olika anledningar inte sökte pandemistöd på grund av bristande språkkunskaper, ovana att hantera ansökningar eller tidsbrist. Många respondenter beskriver coronapandemin som otroligt påfrestande, men att den samtidigt skapade en vilja att ta itu med situationen. De såg det inte som ett alternativ att "ge upp", vilket är ett entreprenöriellt narrativ som många av respondenterna stödjer sig på. Om det är en generell upplevelse är oklart: de företag som deltog i studien har klarat sig igenom pandemin och de flesta har tagit del av pandemistöden. Flera har också haft eget kapital och ägartillskott att lägga in i verksamheten. Däremot är det okänt i denna studie vart de som inte klarade sig har tagit vägen och vilka de är.

Men för att synliggöra de företag som de facto tog sig igenom coronapandemin bidrar denna studie till att ge en djupare förståelse av hur de intervjuade företagen upplevde de statliga pandemistöden genom att besvara frågorna nedan.

- Hur uppfattas de statliga pandemistöden av företagen?
- Hur upplever företagen processen för ansökan och handläggning?
- Hur upplever företagen hanteringen av stödet?

Svaren på studiens frågor är att

- stöden borde ha branschanpassats i högre grad
- ansökningsprocessen borde varit tydligare med en större insyn
- utbetalningarna av stöden borde ha varit snabbare med bättre kontaktvägar in i myndigheter, framför allt till Tillväxtverket

5.1 Bättre branschanpassning av stöden efterfrågas

När regeringen i början av coronapandemin aviserade om stöd till näringslivet uppfattade studiens företag det som positivt och något som ingav hopp om att den uppkomna situationen togs på allvar av ansvariga politiker.

I studiens första fråga Hur uppfattas de statliga pandemistöden av företagen? riktas fokus mot hur stöden generellt uppfattades. De erfarenheter som återkommer under intervjuerna är att stöden borde varit mer branschanpassade. Det gäller både stödet vid korttidsarbete och omställningsstödet.

Även om det finns kritik poängteras att stödet vid korttidsarbete var bra och att det hjälpte företag att behålla personal. "Jag säger att vi hade tveklöst varslat folk om vi inte fått det" som en respondent uttryckte det. På samma gång menar en annan respondent att om pandemin slog till igen skulle hen inte använda sig av korttidspermitteringar.

Erfarenheterna skiljer sig åt och går i detta fall att härleda till att de båda respondenterna representerar två olika företag där olika anställningsformer dominerar. Den förra respondenten skyddade sina fastanställda och där fungerade stödet vid korttidsarbete bra. Den senare hade i första hand timanställd personal och där fungerade inte stödet vid korttidsarbete lika bra. För de verksamheter som kunde planera och schemalägga sina verksamheter efter upplägget på stödet uppgavs det fungera bra. Däremot blev stödet svårare att ta del av för de verksamheter som inte kunde begränsa den aktiva tid de

kunde arbeta, något som uttrycktes av respondenter inom till exempel restaurang-, service-, taxi- och transportbranschen.

Uppfattningarna är i linje med de tidigare studier som genomförts inom detta regeringsuppdrag (se t.ex. Tillväxtanalys, 2022:02) där man pekar på att vissa branscher har missgynnats av de regler som omgärdade stöden.

Även om respondenterna i många fall är positiva till själva stöden finns det ett missnöje med hur stödkriterierna tolkades av de ansvariga myndigheterna. Det gäller exempelvis beräkningen av omställningsstödet där vissa respondenter upplever att kriterierna för att få stöden inte gick att uppfylla, eftersom vissa branschspecifika kostnader inte fick räknas med. Även om själva stödet i sig uppfattas som bra, går missnöjet att relatera till utformningen av kriterierna för att bli berättigad till stöd.

Även omsättningsstödet lanserades för sent vilket gjorde det svårt för enskilda näringsidkare att klara ekonomin.

5.2 Större tydlighet och mer insyn i ansökningsprocessen efterfrågas

Flera respondenter anser att det var administrativt betungande att sätta sig in i ansökningsprocesserna och söka stöd, oavsett stödform. Från svaren på studiens andra fråga Hur upplever företagen processen för ansökan och handläggning? kan utläsas att tydligheten och insynen i hur ansökan hanterades var beroende av vilken myndighet som kontaktades. För respondenter som var i kontakt med Skatteverket var upplevelsen att processen fungerade bra. Och även om man inte alltid höll med om besluten var det i de flesta fall tydligt på vilka grunder besluten tagits. De upplevde även att de fick återkoppling från Skatteverkets handläggare och kunde följa sitt ärende.

Sämre erfarenhet har respondenterna av ansökningsprocessen hos Tillväxtverket. Den initiala snabbheten som flera respondenter vittnar om förbyttes till oklarhet om vad som skedde i deras ärende. Å ena sidan var det problematiskt att få kontakt med en handläggare med insyn i det specifika ärendet, å andra sidan kunde de inte heller följa sin ansökan, vilket bidrog till en bristfällig insyn i ansökningsprocessen. Det innebar även att viktig information om ansökningarna inte nådde respondenterna. Det kunde till exempel röra sig om felaktigheter eller överklagade ansökningar som medförde att andra, framtida ansökningar stannade upp utan att respondenterna förstod varför.

Transparensen berör även hur olika beslut togs. Det finns en generell uppfattning hos företag som ansökte om kulturstöd att stöden upplevdes som godtyckliga och att ansökningsförfarandet skiljde sig från ansökningarna för näringslivsstöd.

Ansökningsprocesserna för kulturstöden som respondenterna sökt uppfattades som enklare än de andra stöden man sökte, men att det var svårt att få insyn i ansöknings- och beslutsprocessen. Den bristfälliga insynen i beslutsprocesserna bekräftas även i en rapport från Riksrevisionen (RIR 2022:7) där man granskat stöden till kulturen och idrotten under coronapandemin.

5.3 Snabbare utbetalningar och bättre kontakter efterfrågas

Svaren på studiens tredje fråga Hur upplever företagen hanteringen av stödet? varierade beroende på vilken myndighet företagen hade erfarenhet av. Respondenterna var i huvudsak nöjda med Skatteverkets hantering. Det största missnöjet riktades mot Tillväxtverket, där man till en början var nöjd med att myndigheten var snabb med att betala ut stöden. Den nöjdheten förbyttes i missnöje när utbetalningarna för de senare stödperioderna dröjde.

Detta anknyter delvis till brister hos Tillväxtverket vad gäller tydlighet i ansökningsprocessen, något som lyftes i avsnitt 6.2 ovan. Respondenterna ansåg att det inte var tydligt varför stöden dröjde i vissa fall och att de inte fick veta orsaken till dröjsmålen.

Flera respondenter uttryckte även frustration över Tillväxtverkets handläggare som inte kunde uttala sig om specifika ansökningar. Respondenterna var även frustrerade över att det var svårt att få detaljerad information av handläggarna om enskilda ärenden. Det var också svårt att få kontakt med myndigheten då söktrycket var stort. Flera respondenter jämförde kontakten de hade med Tillväxtverket med den de hade med Skatteverket. Hos Skatteverket tilldelades de en handläggare som följde dem genom stödprocessen, något som uppfattades som både tydligt och effektivt.

Även branschorganisationerna kritiserade Tillväxtverkets långa handläggningstider med försenade utbetalningar. De menar att det hade varit bättre att godkänna stöden i större utsträckning och istället lägga fokus på att genomföra efterkontroller.

Referenser

- Almega (2020) Äntligen sänkt anståndsrenta. Almega. 27 mars 2020. URL: <https://www.almega.se/2020/03/antligen-sankt-anstandsrenta/>
- Berge, O. K., Storm, H. N., & Hylland, O. M. (2021). Covid-19-pandemiens effekter på kultursektoren i de nordiske landene. URL: <https://pub.norden.org/nordiskkulturakta2021-02/#>
- Bolter, L. (2020). Larmsiffror – mängder av företag nära att duka under: "konkurserna tar fart", Dagens Industri. 27 november. URL: <https://www.di.se/nyheter/larmsiffror-mangder-av-foretag-nara-att-duka-under-konkurserna-tar-fart/>
- Bondesson, W. & Mörman, M. (2020). Remissyttrande den 23 december 2020 över promemorian Omställningsstöd till företag för perioden augusti–december 2020, (Fi2020/04880). Lantbrukarnas riksförbund.
- Castilla, L. (2020). Regeringen vill förlänga coronastöd. Hotellrevyn. 10 november 2020. URL: <https://www.hotellrevyn.se/regeringen-vill-forlanga-coronastod/>
- Ds 2020/02322/S2. Omställningsstöd till företag som fått minskad omsättning på grund av coronaviruset. URL: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2020/05/omstallningsstod-till-foretag-som-fatt-minskad-omsattning-pa-grund-av-coronaviruset/>
- Ds 2021/04052. Utökade möjligheter till tillfälliga anstånd med inbetalning av skatt. URL: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2021/12/utokade-mojligheter-till-tillfalliga-anstand-med-inbetalning-av-skatt/>
- Dunér, H., (2020). Förlängda stöd till företag – men lägre maxtak i omställningsstödet. Besöksliv. 9 november 2020. URL: <https://www.besoksliv.se/nyheter/forlangda-stod-till-foretag-men-lagre-maxtak-i-omstallningsstodet/>
- Dunér, H. (2021). Visitas krav: Betala de utlovade stöden direkt. Besöksliv. 11 februari 2021. URL: <https://www.besoksliv.se/nyheter/visitas-krav-betala-de-utlovade-stoden-direkt/>
- Erséus, T. Johansson, K. & Siljhammar, J. (2021) "Ge företag mer tid att betala skatteanstånden". Svenska Dagbladet. 19 juni 2021. URL:<https://www.svd.se/a/7KbJ9B/ge-foretag-mer-tid-att-betala-skatteanstanden>
- Fasth, J., & Elliot, V. (2020). Krishantering i SMEs-en studie av svenska SMEs hantering av covid-19 situationen.
- Fall, J. & Liddefelt, J. (2020). Remissyttrande över promemorian Omställningsstöd till företag för perioden augusti–december 2020 (Fi2020/04880). Svenskt Näringsliv.
- Finanspolitiska rådet (2021) Svensk finanspolitik. Finanspolitiska rådets rapport 2021.

- Företagarna (u.å.). Vad behöver göras avseende stöden till företag? URL:
<https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/rapporter/2020/fardplan-2021--7-anhalter-pa-vagen-till-aterstart/vad-behover-goras-avseende-stoden-till-foretag/>
- Företagarna, (2020). Coronakrisen, Företagarna om regeringens krisåtgärder och behovet av återstart på företagens villkor. Företagarna, september 2020. URL:
<https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/rapporter/2020/coronakrisen-foretagarna-om-regeringens-krisatgarder-och-behovet-av-aterstart-pa-foretagens-villkor/>
- Granath, A. & Strömer, P. (2020). Förslag till nya och förstärkta åtgärder för att rädda små och medelstora livsmedelsföretag. Livesmedelföretagen. URL:
<https://www.livsmedelsforetagen.se/nyheter/forslag-till-nya-och-forstarkta-atgarder-for-att-radda-sma-och-medelstora-livsmedelsforetag/>
- Hidesten et al. (2021) Regeringen måste förändra korttidslagen. Alltinget. 28 april 2021.
<https://www.alinget.se/artikel/regeringen-maaste-forandra-korttidslagen>
- Holmestig, A. & Öhrström M. (2020). Remissyttrande den 17 december över promemorian Omställningsstöd till företag för perioden augusti-december 2020, (Fi2020/04880). Fastighetsägarna.
- Kireeva, T. (2020). Fler företag ångrar coronahjälp. Sveriges Radio. URL:
<https://sverigesradio.se/artikel/7508511>
- Kulturanalys (2021). Ett år med pandemin. Konsekvenser och offentliga insatser inom kulturområdet, Göteborg. URL: <https://kulturanalys.se/publikation/ett-ar-med-pandemin/>
- Lucas, D. (2021) Svenskt Näringsliv: Tusentals företag riskerar konkurs när de ska betala tillbaka skattestöd. Dagens Nyheter. 14 maj 2021. URL:
<https://www.dn.se/ekonomi/svenskt-naringsliv-tusentals-foretag-riskerar-konkurs-nar-de-ska-betala-tillbaka-skattestod/>
- Malmaeus, M. (2020). Efter liten respons – är coronastödet för krångligt?
<https://www.dagensps.se/foretag/efter-lag-anmalningsgrad-ar-stodet-for-krangligt/>
- Möller m.fl. (u.å). Hur har företagen påverkats av COVID-19? Sammanställning för Dalarna, Gävleborg, Jämtland-Härjedalen, Västernorrland, Västerbotten och Norrbotten. URL:
https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwj_k_ei_OH5AhXJ6CoKHRpwB90QFnoECAsQAw&url=https%3A%2F%2Fwww.regiondalarna.se%2Fcontentassets%2F28aedcd54a634dc7b73a0858f7a846cc%2Fhur-har-foretagen-paverkats-av-covid-19.pdf&usg=AOvVaw243kqyatB0dCfhR0rZ1mk4
- Region Gävleborg, (u.å.). Coronakrisen och företagens situation – en sammanställning av enkäter. URL:
https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwje_r7vKgOL5AhVEiYsKHRPyDdQQFnoECAwQAw&url=https%3A%2F%2Fwww.regiongavleborg.se%2Fglobalassets%2Fregional-utveckling%2Fnaringsliv-och-innovation%2Fvi-staller-om%2Fcoronakrisen-och-foretagens-situation.pdf&usg=AOvVaw1chQKJLlyzmXi1bYjvLUxS

RIR (2022:7). Operation Rädda branschen: statens krisstöd till idrott och kultur under coronapandemin. Stockholm: Riksrevisionen.

Rytkönen, P., Merouani, Y., Box, M., & Larsson Segerlind, T. (2021). Ö- och skärgårdsturism under pandemin: Halvtidsrapport.

SFS 2013:948, Lag om stöd vid korttidsarbete. URL:
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2013948-om-stod-vid-korttidsarbete_sfs-2013-948

SFS 2020:548, Lag om omställningsstöd. URL:
<https://svenskfornfattningssamling.se/doc/2020548.html>

Siljhammar, J. & Jakobsson, T. (2020). Remissyttrande den 23 december 2020 över promemorian Omställningsstöd till företag för perioden augusti–december 2020, (Fi2020/04880). Visita.

Siljhammar, J. & Jakobsson, T. (2022). Remissyttrande den 31 januari 2022 över promemorian Utökade möjligheter till tillfälliga anstånd med inbetalning av skatt, (Fi2021/04052). Visita.

Siljhammar, J. & Lundin, S. (2020). Remissyttrande den 25 maj 2020 över promemorian Omställningsstöd till företag som fått minskad omsättning på grund av coronaviruset, (Fi2020/02322/S2). Visita.

Siljhammar, J. & Granevärn, T. (2021). Remissyttrande den 24 maj 2021 över promemorian Ytterligare förlängning av det förstärkta stödet vid korttidsarbete, (Fi2021/01904). Visita.

Skatteverket (2021). Ansökan för omställningsstöd för vissa särskilt drabbade företag öppnar den 15 mars. URL:
<https://www.skatteverket.se/omoss/press/nyheter/2021/nyheter/ansokanforomstallningsstodforvissasarskilttrabbadeforetagoppnarden15mars.5.5b35a6251761e691420a918.html>

Skatteverket (2022). Omställningsstöd till vissa särskilt drabbade företag för augusti 2020 – september 2021. URL:
<https://skatteverket.se/foretag/skatterochavdrag/coronainformationforforetagforeningarochoffentligaaktorer/omstallningsstodtillfoljdavcorona/omstallningsstodtillvissasarskilttrabbadeforetagforaugusti2020september2021.4.96cca41179bad4b1aa4eb6.html> (Webbsida inaktiv)

Sveriges Radio (2021). Krångligt och långsamt – många missnöjda med statens coronastöd. <https://sverigesradio.se/artikel/krangligt-och-langsamt-manga-missnojda-med-statens-coronastod>

Sveriges Television (2021). Krångliga processer slår mot utrikesfödda företagare i pandemin. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/utrikesfodda-foretagare-slas-ut-i-pandemin>

- Thorsell (2021). Remissyttrande den 24 maj 2021 över promemorian Ytterligare förlängning av det förstärkta stödet vid korttidsarbete, (Fi2021/01904). Transportföretagen.
- Thörn. P. (2020). Remissyttrande den 20 maj 2020 över promemorian Omställningsstöd till företag som fått minskad omsättning på grund av coronaviruset. Småföretagarnas Riksförbund.
- Tillväxtanalys (2021:10). Analyser och utvärderingar av ekonomiska stöd till företag under coronapandemin. URL: <https://www.tillvaxtanalys.se/publikationer/pm/pm/2021-06-15-analyser-och-utvarderingar-av-ekonomiska-stod-till-foretag-under-coronapandemin.html>
- Tillväxtanalys (2021:11). Självskattade effekter av företagsstöden under pandemins första år. Östersund. URL: <https://www.tillvaxtanalys.se/publikationer/pm/pm/2021-08-26-sjalvskattade-effekter-av-foretagsstoden-under-pandemins-forsta-ar.html>
- Tillväxtanalys (2021:98). Besöksnäringen i pandemins spår. Östersund. URL: <https://www.tillvaxtanalys.se/publikationer/pm/pm/2021-12-01-besoksnaringen-i-pandemins-spar.html>
- Tillväxtanalys (2022:02). Företagens och pandemistödets utformning – miss eller match? Östersund. URL: <https://www.tillvaxtanalys.se/publikationer/pm/pm/2022-01-31-foretagens-och-pandemistodens-utformning---miss-eller-match.html>
- Tillväxtanalys (2022:04). Styrmedelsmix i pandemin – hösten 2021. PM 2022:04. Östersund. URL: <https://www.tillvaxtanalys.se/publikationer/pm/pm/2022-01-31-styrmedelsmix-i-pandemin---hosten-2021.html>
- Tillväxtanalys (2022:12). Korttidsarbetets effekter på sysselsättningen under pandemiåret 2020. Östersund. URL: <https://www.tillvaxtanalys.se/publikationer/pm/pm/2022-10-10-korttidsarbetets-effekter-pa-sysselsattningen-under-pandemiaret-2020-.html>
- Tillväxtanalys (2022). Uppföljning av coronastöd till näringslivet. Beviljat stöd under pandemin. URL: <https://www.tillvaxtanalys.se/webbnyheter/2021-06-15-uppfoljning-av-coronastod-till-naringslivet.html>
- Tillväxtverket (2021). Korttidsstödet. Stöd till korttidsarbete 2020 i siffror. Stockholm. URL: <https://tillvaxtverket.se/vara-tjanster/publikationer/publikationer-2021/2021-12-20-korttidsstodet-2020.html>
- Transportföretagen (2022) Företagen blöder i väntan på utbetalningar: "Vi får göra likviditetsprognoser för vad som händer om vi får eller inte får pengarna". 21 januari 2022. <https://www.transportforetagen.se/nyhetslista/2022/januari/foretagen-bloder-i-vantan-pa-utbetalningar/>
- Visita (2021). Hemställan om förändringar i de ekonomiska stödsystemen med anledning av restriktioner och covid-19. 27 april 2021. Stockholm

Bilaga 1 Intervjuguide till respondenter

I stora drag, hur har er organisation påverkats i och med covidpandemin?

Stödinsatserna

Vilka stöd har du/ni sökt/utnyttjat?

Uppfattar du/ni stöden som relevanta?

Har tillgången på informationen kring stöden varit tillfredsställande?

Har det gått att tillgodogöra sig innehållet i informationen?

Saknas det någon form av stöd?

Vilka förbättringsförslag tycker du/ni finns (både generellt och mer specifikt)?

Ansökningsprocessen

Beskriv dina/era erfarenheter av ansökningsprocessen.

I vilken utsträckning har du/ni kunnat söka stöden?

Har det funnits eventuella hinder?

Vad var bra?

Vad var dåligt?

Har du/ni upplevt en rädsla för att göra fel?

Har du/ni mottagit andra stödåtgärder utöver de olika statliga stöden (från kommuner, intresseorganisationer m.m.)?

Vilka förbättringsförslag tycker du/ni finns (både generellt och mer specifikt)?

Utbetalning av stöden

Hur lång var utbetalnings-/hanteringsprocessen?

Hur upplevdes den?

Hur har processen påverkat företagen?

Vilka förbättringsförslag tycker du/ni finns (både generellt och mer specifikt)?

Om Sverige i framtiden drabbas av en ny pandemi, hur tycker du/ni då att staten bäst kan stötta ditt/ert företag?

Vad har du/ni för tankar inför framtiden?

Bilaga 2 Respondenter

Intervju 1 Jan Wigsten, 360 Degrees Mongolia, AB
Intervju 2 Daniel Guven, Brasserigruppen AB
Intervju 3 Dirk Hagenbuch, Wildnisdorf Solberget
Intervju 4 Johan Hargeby, Sound Pollution, AB
Intervju 5 Henrik Skullman, Scandic Hotels
Intervju 6 Magnus Elofsson, Vy Bus4you
Intervju 7 Johan Östlund, Svenska mässan
Intervju 8 William Axelsson, Fc-gruppen
Intervju 9 Mariana Dehlin, Mirres
Intervju 10 Kristina Thunell, Mohlins bussar
Intervju 11 Patrick Krassén, Företagarna
Intervju 12 Johan Ekman & Fredrik Anrin, Ekmans buss
Intervju 13 Lars-Göran Göransson, Taxi Stockholm
Intervju 14 Patrik Ekman, Ekman event AB
Intervju 15 Michael Harvey, Taxitransportörerna
Intervju 16 Vivi-Anne Segertoft, Kaserngårdens ekonomirådgivning
Intervju 17 Morgan Sliwo, Restaurang Hubertus AB
Intervju 18 Jonas Jörneberg, fotograf
Skriftlig återkoppling per e-post Michael Stafsén vd, Aladdins Uthyrning AB
Skriftlig återkoppling per e-post Christian Hanssen
Skriftlig återkoppling per e-post Mesut Akyol, Taxi Poseidon AB
Skriftlig återkoppling per e-post Ronny Carlsson, Rontax AB

Bilaga 3 Litteratursök

I sökprocessen användes i första hand följande söktermer:

- Uttalande [stödåtgärd] [branschorganisation]
- Yttrande [stödåtgärd] [branschorganisation]
- Uttalande [stödåtgärd] [Vd branschorganisation]
- [Vd branschorganisation] [stödåtgärd]

Sökningarna gjordes i huvudsak på olika branschorganisationers hemsidor och i branschtidningsarkiv. Störst fokus lades på branschtidningar och branschorganisationer som under pandemin representerar särskilt utsatta branscher. Exempelvis besöksnäringens branschorganisation Visita.

Sökningar gjordes även bland andra tidningsarkiv, exempelvis Aftonbladet, Expressen, Dagens Industri och Dagens Nyheter och då med liknande söktermer som ovan.

Ett viktigt inklusionskriterium har varit att artikeln innehållit direkta uttalanden från branschorganisationer eller berörda företag

På vilket sätt statens insatser bidrar till svensk tillväxt och näringslivsutveckling står i fokus för våra rapporter.

Läs mer om vilka vi är och vad nyttan med det vi gör är på www.tillvaxtanalys.se. Du kan även följa oss på LinkedIn och YouTube.

Anmäl dig gärna till vårt [nyhetsbrev](#) för att hålla dig uppdaterad om pågående och planerade analys och utvärderingsprojekt.

Varmt välkommen att kontakta oss!

Tillväxtanalys
Studentplan 3, 831 40 Östersund
Telefon: 010 447 44 00
E post: info@tillvaxtanalys.se
Webb: www.tillvaxtanalys.se